

Glad Påsk

tillönskar

BERGROLET

Nr 1 • 1955 • Årgång 6 • Pris 75 öre

Verkstadsdirektören om Bergtrollet:

En personaltidning har en mycket viktig mission att fylla i ett modernt företag. Den kan framförallt främja och utveckla samarbetet på arbetsplatsen och vara ett gott hjälpmedel för informationer. Jag har läst "Bergtrollet" alltsedan dess tillkomst och funnit, att den väl hävdar sig i jämförelse med tidningar av liknande slag inom andra företag.

Redaktörer, redaktionskommitté och medarbetare ha gjort ett gott arbete och jag önskar, att de icke måtte förtrötts utan fortsätta på den inslagna vägen till gagn för Flygvapnets företag i Arboga.

Stig Bjarnholt
Verkstadsdirektör.

Gottfrid och Kiran.

Gottfrid Karlsson

Gottfrid Karlsson slutade sin anställning vid CFA i och med januari månads utgång. Då hade han fullbordat tio års tjänst inom företaget och enbart detta kunde ha varit nog för en blomma, men han blev därmed också CFA:s första pensionär, vilket gjorde att uppvaktningarna fick lite extra färg. Nu vet ju alla vi, som känner den gode Gottfrid, att han under alla förhållanden varit väl värd en sjudundrande uppvaktning på sin 60-årsdag.

För ett par dagar sedan tittade jag upp till honom på Storgatan 31 för att se, hur han trivdes med att leva som pensionär.

— Pensionär, nej stopp du, det gick inte mer än en månad. Det blev alldeles för långsamt, så jag knallade ned till Centralföreningen och fick ett jobb. Där jobbade jag för övrigt, innan jag började på CFA.

— Nu, när du har börjat se tillbaka i tiden, så kan vi väl fortsätta dra tiden baklänges. Är du arboga-grabb?

— Javisst är jag det, jag är född i Gäddgården och har levat här allt sedan dess. Jag arbetade först vid
(Forts. på sid. 19)

Ett tack

till dir. Nyberg för vänliga ord vid min avgång ur tjänst samt till befäl och arbetskamrater för all uppvaktning.

Gottfrid Karlsson.

Bergtrollet är en uppskattad gåva.

Sänd Bergtrollet till släkt och goda vänner. Det är en gåva, som värdesättes!

Byter CVA-mässen namn?

Envisa rykten har gjort gällande, att CVA-mässen kommer att kallas "Gyllene Balken".

Huruvida ryktet talar sant får framtiden utvisa.

Utnämningar

Flygdirektör 2:a graden

N. F. C. Toll, CVA

Flygingenjör 2:a graden

F. K. S. Linnhag, CVA

BERGTROLLET
gratulerar

C F A

50 år

19/7 Gösta Persson

28/7 Gerhard Vikergård

C V A

50 år

16/4 Ernst Axelsson

29/4 Gunnar Bergquist

5/5 Helmer Persson

CVA kännning

Flygdirektör Otto Dahlin fortsätter här nedan sin artikelserie

13. Arboga stad vid CVA:s och CFA:s tillkomst

Detta kapitel kommer inte att bli någon beskrivning av Arboga och dess sevärdheter. Jag kommer endast att berätta några minnen från mina första år i Arboga med speciell inriktning på några av de ändringar i stadsbilden som skett under år som gått sedan tillkomsten av CVA och CFA.

Då jag år 1941 för första gången hörde talas om planerna att eventuellt förlägga en ny central flygverkstad till Arboga, var min kännedom om denna stad så gott som lika med noll. Jag hade aldrig varit där; inte ens rest förbi. I minnet låg endast dunkla hägkomster från skoltiden om historiska händelser som timat där.

Under början av 1942 hade jag en tjänsteresa förbi Arboga och hade då orienterat mig på kartan var den nya flygverkstaden var tänkt att byggas. Från tåg-fönstret såg jag den slätt som avsågs till flygfält och bakom denna det vita tornet på Säterbo kyrka. Från uppehållet på Arboga station minns jag ingenting, men vid utresan såg jag en kyrka byggd av gråsten och med sällsynt ålderdomlig prägel. Det var, som jag senare fick veta, S:t Nicolai kyrka. Under sommaren 1942 gjorde jag ett kort besök i staden. Från detta besök minns jag bäst de stora öppna gårdarna som låg mitt emot järnvägsstationen. Denna fann jag ligga långt utanför staden.

Under 1943 hade jag tillfälle att flera gånger besöka Arboga och då 1944 kom, blev besöken många. Jag strövade ofta omkring i staden och dess omgivningar. En av de vägledare, som jag hade stor nytta av, var "Beskrivning och katalog" över den utställning som hölls i Arboga år 1935 som ett led i firandet av den svenska riksdagens 500-årsjubileum (den första svenska riksdagen anses ha sammankallats i Arboga år 1435). Katalogen var utförlig och innehöll såväl stadsbeskrivning som historik.

Då jag nu skall berätta något om mina minnen, börjar jag vid järnvägsstationen. Alltså år 1943!

Stationsområdet.

Det var ju krigsår, och tågen till Arboga som drogs av ånglok (elektrifieringen kom först 1947) var i regel mycket försenade. Vid resor från Stockholm var orsaken här till oftast tågbytet i Tillberga (även kallat Stillberga). Då freden kom förbättrades förbindelserna.

Arboga stationsbyggnad såg ut som nu. Plattformen vid kiosken saknade dock regnskydd; dylikt kom först år 1950. På andra sidan bangården, omedelbart öster om Albin Rapps konfektionsfabrik, låg Elektroskandias

Elektroskandias verkstäder före branden 1949.

verkstäder. Dessa brann ner till grunden den 30 september 1949. CVA och CFA brandkår gjorde en god insats, speciellt vid skyddet av Rapps.

De stora öppna gårdarna vid Köpingsvägen mitt emot stationen hade börjat bebyggas år 1942 och det första bostadshuset där, Tulegatan 2 i kv. Puman, blev färdigt samma år. År 1943 var byggnadsverksamheten på stationsområdet mycket livlig och den nya stadsdelen, som fick namnet Vasastaden, växte sedan år efter år för att nu sträcka sig österut ända till Arméns Intendenturförråd (AIA byggt 1941—42). Järnvägsstationen ligger nu inte längre utanför stan.

Köpingsvägen mellan stationen och järnvägsövergången gick i allén parallellt med järnvägen ända till år 1953, då den nya sträckningen togs i bruk.

I hörnet mellan Tulegatan och Köpingsvägen hade källarmästaren Roos matservering i ett barackläger, huvudsakligen frekventerat av byggnadsfolk.

Nygatan.

På Stureparksidan i hörnet av Anghåts- och Hamngatorna syntes det stora spannmålmagasinet. Sett på avstånd förde detta tanken på tornet till en kyrka byggd i ultramodern stil. Efter tillbyggnaderna av silos år 1951 försvann detta intryck.

Vid Stureparken, exakt på den plats där konditoriet Sten Sture nu är, låg Järnvägshotellet, en äldre träbyggnad som revs år 1946 och som jämte sin trädgård lämnade plats för den nuvarande bebyggelsen. Snett emot hotellet på andra sidan Nygatan vid Herrgårdsgatan låg ett tvåvånings bostadshus av trä som revs våren 1947. Under åren till 1954 låg tomten öde och vanvårdad (kallades skandaltomten) och diskussionens vägor gingo höga om den skulle återbebyggas eller om

Järnvägshotellet.

en vacker plantering skulle ordnas mellan gatan och S:t Nicolaikyrkan. År 1954 började emellertid apotekshuset byggas där och kyrkan blev åter dold och avskärmad från Nygatan.

Mitt emot samrealskolan låg ett par mindre bostadshus; det ena med speceriaffär (Per-August) i hörnet till Margaringatan. Dessa revs år 1945 och lämnade plats för det nya posthuset. Posten hade dessförinnan sina lokaler vid Järntorget vid sidan om Sparbanken.

År 1943 inreddes Nygatan 38 till hotell; detta fick namnet Hotell Arboga och blev livligt begagnat av resande till CVA och CFA.

Vid Järntorgsgatan i kvarteret mellan Nygatan och Smedjegatan låg en av stadens turistattraktioner, den Blombergska gården med sina liggtimrade byggnader, sina svalgångar och källare. Efter många utredningar om den gamla gården skulle bibehållas eller om den skulle flyttas till annan plats kom dödsdomen år 1951. Gården såldes till ved och revs och i stället kom den nuvarande byggnaden, som bl. a. rymmer Skandinaviska Banken.

Stadskällarens en gång förnämna 1700-talsbyggnad, som byggdes som bostad av rådmannen Ahllöf, hade 1943 samma utseende som nu. Jag minns från mina första besök i staden den tavla från Ahllöfs tid som sitter över restauranggången och som bär texten:

Min Wän
Innan tu tadlar Mig och Mit;
Gack först til dig och dit:
Finner tu intet med dig och dit;
Kom tå om tu kan til mig och mit:
Olof Ahllöf.
Anno 1738.
Fromhet och Rätffardighet följe
och beware mig, i alla mina
Lifs dagar:

En säregen text över en restauranggång!

Vid Jäderstullen fick jag veta att villaområde var planerat väster om Villagatan.

En arbogabo berättade om Västerbron. Före 1931, då bron blev färdig och den helt nya vägen över Götunda togs i bruk, gick landsvägstrafiken Arboga—Örebro över Jäder—Fellingsbro (Oppboga). Om den nya vägen skrevs i den nämnda utställningskatalogen från 1935: "Vid Lundbergsvägens slut vidtar den nyanlagda Västerbron, som förmedlar övergången till den stora bilchaussén mellan Arboga och Örebro".

Arbogabon berättade också om Arboga Kallbadhus, som legat på den lilla holmen i ån utanför kyrkogården. Badhuset revs eller rättare sagt flöt bort på 30-talet och ersattes med Villagatsbadet.

Nu tillbaka till

Kapellgatan.

I hörnet mellan Kapell- och Ahllöfsgatorna hade bl. a. renhållningsverket sina bodar och förråd. Men redan 1942 förelåg planer att här bygga ett Folkets Hus och ritningar voro också uppgjorda. Det var emellertid först år 1947 som bygget kom igång, men då med helt annan storlek och utformning.

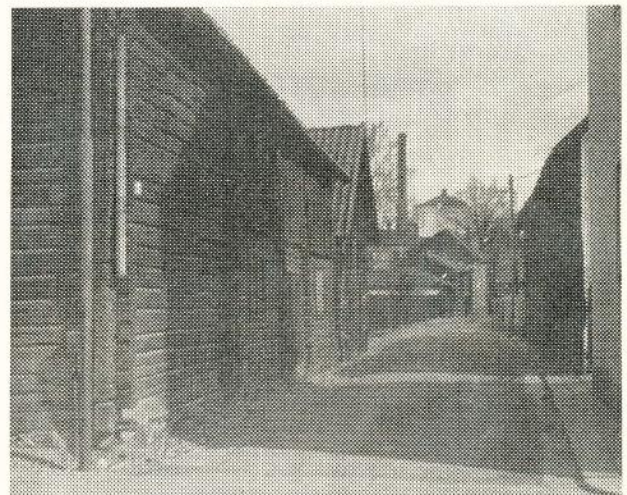
Det var med en viss vördnad man beträdde Stora Torget, som alltid varit stadens centrum. Runt detta ligger vad som finnes kvar av Tänkebokens Arboga: kyrkor, kapell, källare och övriga rester av den medeltida bebyggelsen. Och troligen var platsen där torget ligger långt dessförinnan centrum för den bebyggelse som uppstod vid åkröken, när landhöjningen tillät dylik.

Rådhuset hade år 1942 fått sin tillbyggnad på gårdsidan färdig men ännu 1943 lågo dyningarna kvar av alla de diskussioner som förevarit om lämpligheten av att sammanbygga medeltid med modern byggnadsstil. Tillbyggnaden kallades "Iwar Andersons snedsteg". Men i dag talar ingen längre om "snedsteg" utan snarare om att bygga ut ytterligare.

Vid Kapellgatsbron ser man, nu liksom 1943 och långt dessförinnan, den lilla staden Arbogas verkliga ansikte. Både uppströms och nedströms ligger ågårdarna som givit staden sin stora särprägel. Idyllernas Arboga, staden vid ån, Saxons Åboga. I Arboga-delen av "Vägvisare över Sveriges städer" skriver W. Dunér: "Partierna kring ån, såväl öster som väster om stadsbron, höra till de mest pittoreska någon svensk stad kan uppvisa".

Omedelbart söder om Trädgårdsgatan, som ännu 1943 var Arbogas sydligaste gata, stod då som nu på Kapellgatans trottoarkant gränstenen mellan stad och land. På "landet" låg som den yttersta utposten biografen "Ringens", på vars fasad trots flera övermålningar "Folkets Hus" fortfarande kan skönjas, därmed visande vad byggnaden en gång varit.

Mellan de trädgårdsomgärdade villorna vid Trädgårdsgatans södra sida och Brattbergsskogen låg 1943 stora åkerfält med en och annan lada. År 1944 var det första HSB-bostadshuset på Österled färdigt för inflyttning; det var i hörnet Gäddgårdsgatan—Österled (kv. Vreten). Sedan har utbyggnad av stadsdelen skett varje år och pågår fortfarande. Brattberget hörde jag talas om som en omtyckt utflyktsskog. Det var senare som Gustav A. Johansson kom med initiativet att här

Hörnet Ahllöfs—Kapellgatorna. Här byggdes Folkets Hus.

Blombergiska gården.

Vasagatan 15—17. Fotot taget 1943.

lägga en villabebyggelse; denna började år 1945 med Johansson och Stig Gideon Notsjö som de första nybyggarna.

Den 12 oktober 1953 togs den nya dragningen av riksvägen 6 i bruk.

Tillbaka till

Storgatan.

Från väster till öster inga större förändringar efter 1943. Jo, ett par och då framför allt gatubeläggningen. Denna var ända till 1947—48 kullersten med halsbrytande håligheter och närmast förande tanken till oxdragarspann. Ett skämt i staden var att de militära myndigheterna förbjöd omläggning, eftersom gatan var ett effektivt tankshinder vid en eventuell invasion.

Godtemplarhuset hade ända till 1948, då Folkan togs i bruk, stadens enda teaterscen. Här spelades bl. a. lokalrevyerna. Jag minns den från 1944 och särskilt en tablå visande ett stadsfullmäktigesammanträde. En hel rad frågor behandlades, en var utnyttjande av en blomsterurna från utställningen 1935, en annan var förslag om bättre sängbottnar på BB. För varje fråga föreslogs och beslöts att en kommitté för utredning skulle tillsättas; för varje fråga föreslogs och beslöts att kommittén skulle bestå av 4 personer och för varje fråga föreslogs och valdes som kommittéledamöter stadsfullm. ordf. Göransson, drätselkamm. ordf. Iwar Anderson, kommunalborgm. Ekelund och stadsing. Narsjö. Fråga är om inte tablån nära överensstämde med verkligheten. Jag erinrar endast om att det var de fyra nämnda herrarna som utgjorde kommittén för utredning och förhandlingar rörande flygverkstadens eventuella förläggning till Arboga.

År 1948 revs hål i Storgatans södra husrad mitt för Herrgårdsgatan och denna gata drogs söderut. Storgatan saknar nu nummer 19 och 21.

På andra sidan än vid Hamntorget var tilläggsplatsen för bl. a. Stockholmsbåtarna, som även tog passage-rare.

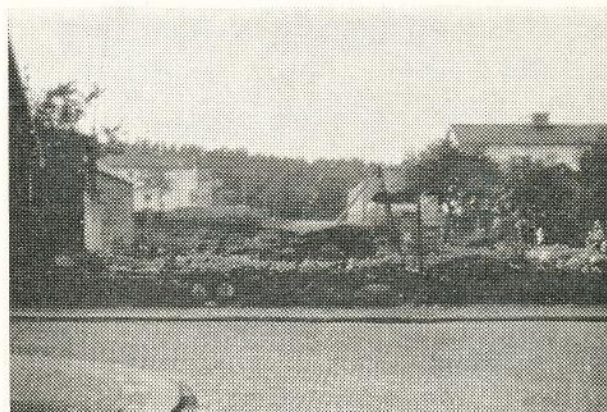
Vid Kungsörstullen tog staden slut. Till vänster utanför tullen låg vassmattfabriken och till höger om allén sjukhuset. 1943 började villabebyggelsen, bl. a. uppfördes de 5 likadana villorna vid Apromenaden. Långt borta skymtade tegelbruket som var relativt nytt; det hade 1937 flyttats från sin tidigare plats som var vid Gäddgården, där Herrgårdsgatan nu korsar Österled. Ännu längre bort syntes Ekbacken. På CFA-sidan av denna hade Kempe sin kiosk. Det var år 1944 som Ekbacken började bebyggas med radhus avsedda för personal vid CVA och CFA.

Kungsörsvägen var lerig och utan belysning. Ljus kom 1947 och permanentbeläggning 1948.

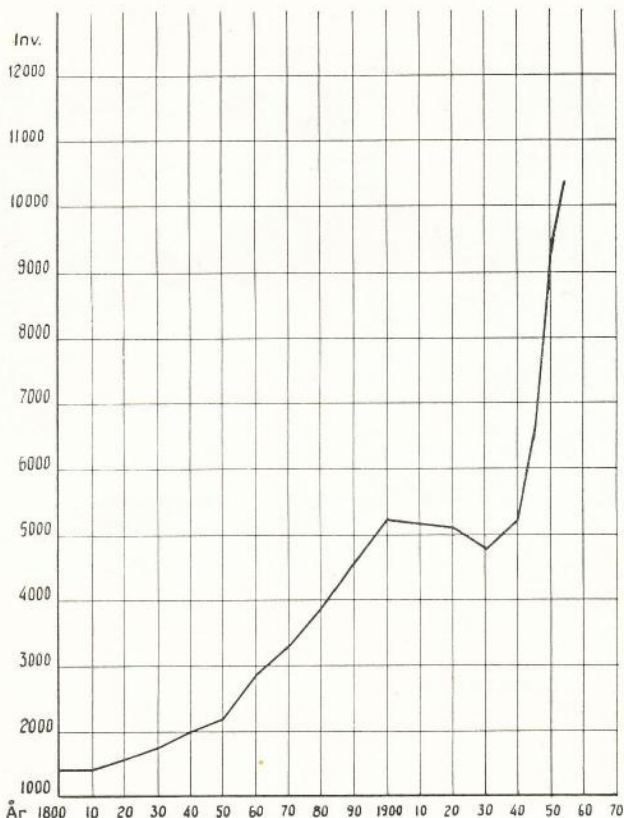
Sammanfattning.

Sammanfattning av minnena från Arboga år 1943 är att staden då låg i startgroparna för en ny epok i sin historia. Det märktes inte så mycket i de centrala delarna men desto mer i omgivningarna runt staden. I alla väderstreck syntes ute på gårderna tecknen på nya stadsdelar i vardande. I Arboga Tidning berättades om detta under stora rubriker: "Det nya Arboga växer fram", "Sveriges snabbast växande stad", "Småstads-idyll blir modernt industrisamhälle", "Svenskt byggrekord slås i år", "Idyllen får storstadsprägel" m. fl. Och alla vi som nu bo i Arboga ser resultatet: Vasastaden, Villagatsområdet, Österled, Brattberget, Sjukhusområdet, Ekbacken. Även i de äldre stadsdelarna ha under de gångna åren mycket nytt tillkommit: Folkets Hus, Posten, Apoteket samt många affärs- och bostadshus.

Invånarantalet som ökat varje år var 5.216 den 1 januari 1942 och 10.376 den 1 januari 1955; således nästan exakt en fördubbling. I första hand har givetvis uppsättningen av CVA och CFA varit primärledning här till, men dessutom har den civila industrien utvidgat. Även har inkorporeringar bidragit, bl. a. delar av Säterbo socken (1 januari 1947).

Storgatan 19—21 rivna för beredande av plats för Herrgårdsgatan. Fotot taget 1948.

Invånarantalet i Arboga 1800—1955.

Beträffande bostäder uppfyllde staden på ett utomordentligt sätt de åligganden som den iklätt sig genom avtalet med flygförvaltningen. Bostadstillgången följde, och låg de första åren t. o. m. före, CVA-CFA-uppsättningen. Under 1944—46 hade Arboga bostadsöverskott, ett för denna tid säreget och unikt förhållande, troligen ensamt i sitt slag i alla Sveriges samhällen.

Jag slutar denna återblick med en uppgift på de ledande män i Arboga som under åren sedan 1943 hållit i tömmarna och varit närmast ansvariga för stadens utveckling.

Stadsfullmäktiges ordf.

Anders Göransson	1932—1950
Jonas Carlsson	1951—

Drätselkammarens ordf.

Iwar Anderson	1935—1950
Gustav Danielsson	1951—1954
Nils Brodin	1955—

Kommunalborgmästare.

Daniel Ekelund	1939—
----------------	-------

Stadsingenjör.

Eric Narsjö	1939—1946
Thorvald Ernulf	1947—1952
Thorsten Jakobsson	1953—

Byggnadschef.

Thorvald Ernulf	1953—
-----------------	-------

Stadsarkitekt.

Lars Arborelius	1943—1949
Sven Moberg	1949—

Stadskamrer.

Birger Gustavsson	1925—1954
Folke Karlsson	1954—

(Forts. i nästa nr)

Inom IFFA kommer i år att anordnas sex radioorienteringar, förutom CV-mästerskap och KM i samband därmed i denna gren. Dessa kommer att genomföras enligt nedanstående program.

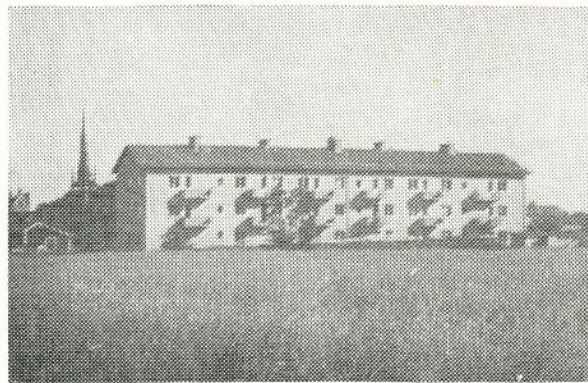
Eftersom det inom IFFA endast anordnats en radioorientering tidigare — nämligen i samband med CV-mästerskapen 1953 — kanske det är bäst att för Bergtrollets läsekrets redogöra för vad det egentligen innebär.

Radioorientering är som namnet säger en orienteringssport. Skillnaden mellan vanlig orientering och radioorientering är den, att de tävlande inte erhåller några positionsuppgifter på var kontrollerna finns, utan får med hjälp av specialbyggda radiomottagare peja sig fram till kontrollerna. Kontrollerna är inte några röda skärmar utan bemannade radiosändare som man (med ögat) i bästa fall upptäcker på ett par meters avstånd.

Någon större svårighet att "jaga räv" är det inte. Det räcker med att kunna hantera karta och kompass samt att kunna lyssna på radio förstas.

Radioorientering kan man säga, till skillnad mot vanlig orientering, är en promenadssport, synnerligen lämplig för IFFA-medlemmarna. Vi väntar stor anslutning kommande säsong och har därför ordnat så att de som är intresserade men saknar utrustning får medfölja rävjägarna på de enligt programmet uppgjorda tävlingarna. Önskvärt är dock att samtliga medtagare karta och kompass.

Program: Tävlingarna kommer att hållas följande torsdagskvällar: den 28/4, 12/5, 26/5, 9/6, 11/8 och 25/8. Samling kl. 18.45. Samlingsplats meddelas före varje tävling på anslagstavlor.

Andra sidan åkrarna ligger österled 13.

Apropå en aktualitet:

Jag tror på idrotten

1.

— Vad kan det nytte?

Frågan har sin historia, minns vi den? Den framställdes en gång av den danske radikalisten Viggo Hörup, en glänsande politisk och journalistisk begåvning med bitande ironi i sin förmåga att skapa slagord. Hans namn gick på sin tid ut över Europa då han gjorde till sin uppgift att försöka fastslå det onyttiga och farliga i ett dyrt försvar. Det var i detta sammanhang denne liberal slungade ut ovannämnda fråga.

Nu då? Jo, nu har kronrullningen kommit igång för en idrottshall i vår stad. Samtidigt ska flygfolket lägga manken till för att skapa en egen idrottsplats. Då frågar en del precis som Hörup inför försvaret. Vad tjänar nu slikt till, spörjes med tveklöst i stämman. Därmed är vi inne på spörsmålet om idrotten. Det var dit skrivaren ville komma.

2.

Ofta går man till storms mot idrotten. Då det därvid kan förekomma tämligen ytlig och världslos kritik, måste skrivaren ställa frågan: vet man egentligen vad idrott är? Att döma av damer och herrar kriticis nonchalanta sätt att handskas med begreppet idrott, vet de det *icke*. Den där bristen på sakkunskap beror kanske på, att de själva levtt sitt liv långt utanför idrottens värld och på avstånd kastat ett eller annat getöga in över dess gräns. Att vad de vet om idrott har delgetts dem genom tidningsrubriker och sportreferat samt kanske samtal med de många, som har idrotten till favoritantipati. Och dessutom kanske möjligen — då i bästa fall — en eller annan iakttagelse från något sällsynt besök på en idrottsplats. Dessa här och var uppfiskade fakta, ofta missförstådda, feltolkade och förvrängda, blir sedan grundläggande för hela deras inställning till idrotten.

Denna ytliga kunskap leder till ett par missuppfattningar om begreppet idrott, vilka snedvrider hela frågan om individens och samhällets ställning till problemet.

Den första feluppfattningen består i, att man uppfattar idrotten som ett *kollektiv*, som i sig inrymmer nära nog allting ungefär som de forna yrkesluffarnas tiggarsäck. Idrotten blir vinter- och sommarsport, amatör- och proffsidrott, arter och avarter, hejarop och phula svärord, höga biljettpreiser och dyra banketter samt mycket annat. Allt detta sammanförs oegenerat under rubriken "Idrott" och bedöms och kritiserats utan hänsyn till de olika beståndsdelarna och i vad mån dessa har med själva idrotten att göra. Vad är nu att säga om detta? Tja, tydligen tror man sig kunna krama ihop idrotten till en homogen massa, en sorts snöboll, något som sedan kan läggas på ett bord och vägas och analyseras som ett enda stort kollektiv eller som en varelse, som kan betygsättas, näpas och — ställas i skamvrån. Lika gärna kunde man ju sammanföra begreppet drycker till ett kollektiv — öl och mjölk, the och whisky, vanligt vattenledningsvatten och brännvin, champagne och sockerdricka — samt sedan uttala klander eller beröm över alla dryckerna samtidigt. Eller sammanföra alla religioner under en och samma rubrik för att sedan bedöma alla lika. Eller också plocka ihop all jordens fackföreningar på såväl arbetsgivare- som arbetstagar sidan av både demokratisk och diktaturpräglad art för att sedan uttala sig entydigt för eller emot om hela denna odifferentierade sammangyttring. Skulle man tycka om sådan bedömning? Inte det — då så. Är det tillåtet erinra om en gammal vis sats: "Allt vad I viljen att människorna skola göra eder, det skolen I ock göra dem".

Den andra missuppfattningen är ovan lik. Den består i, att man gör begreppet idrott identiskt med *enstaka företeelse* inom idrottens hank och stör. Man kan göra sig skyldig till denna tämligen intelligensfria bedömning på fler sätt. Exempelvis så att man gör idrotten identisk med — en del åskådarens uppträdande. Skrivaren diskuterade en gång idrotten med en affärsman. Jag gjorde då den synnerligen egenartade upptäckten, att för honom var hela den svenska idrotten exakt detsamma som de på sin tid beryktade "fotbollstågen" med sina ofta halvfulla passagerare. Det visade sig svårt att få honom att skilja på begreppet idrott och en del brännvins- och pilsnerfulla supporters. Jag lyckades dock genom att fräckt och frankt göra hans egen bevisningsmetod till min egen och dra likhets-tecken mellan honom och hans grosshandel samt — de *fulla gubbarna på en bondauktion*. Visst, visst, han blev i förstone arg. Men sedan övertygad om sitt misstag...

3.

Vad behövs för att lära känna vad idrott är? Träda idrotten nära, vidga och fördjupa sin sakkunskap, saklig och differentierad, lära känna idrottens *inersida*. Först när man lärt känna det för all idrott *inre gemensamma*, vet man vad idrott är. Idrottens innersida! Många förstår inte slikt tal. Herreguddå — idrott är ju utom ett enda stort samhällsont bara organisation, teknik, fysisk prestation men något mer — nej! Ett skal utan annat innehåll, det är vad den är.

Vad fattas dessa bedömare? Ett — *idrottsupplevelse*. Idrotten och religionen har det gemensamt, att båda måste upplevas för att förstås.

Nå, hur är då det för all idrott gemensamma och väsentliga sammansatt? Skrivaren har upplevt ganska mycket idrott. I sin gröna ungdom varit målvakt i ett numer skapligt fotbollslag. Frestat höjd hopp och tresteg samt till och med ställt upp i smärre skidtävlningar. Råkade en gång uppnå konsten att skjuta ganska skapligt med "geväder" till och med. Till detta kommer idrottsupplevelser som åskådare. Var i många år mantalsskriven på Stadion vid Valhallavägen, närmare bestämt mellan åren 1928—1940 och har där upplevt både all ära och nesa svensk idrott varit med om under de åren. Har även suttit på Råsundastation åtskilliga gånger... upplevt internationella sensationer på Helsingkis betongidrottsplats... suttit på läktarna till det av Hitler byggda Olympiastadion i Berlin och känt hjärtat sammansnöras inför "de svenskes" tillbakafall vid olympiaden 1936... och åtskilligt mer i samma stil. Detta gruvliga egenberöm motiverar liksom ett klumpigt och klåparaktigt försök att stava ihop något om idrottens innersida. Så som nu följer...

För det *första*: idrotten har växt fram ur ett odis-kutabelt behov. Det är behovet av LIV i ordets vitala betydelse. Människan är, som grekerna i sin filosofi uttryckte saken, kropp, själ och ande. Och kroppen vill leva fullt och rikt. Det moderna livet vägrar den denna rätt. Teknik och automatisering hindrar kroppen att komma till harmonisk rätt. Då banar sig dess hämmade liv sin egen väg — idrottens. Ju mer vardagslivet automatiseras, desto kraftigare blir kroppslivets reaktion och — desto mer växer idrotten. Den blir den moderna människans "tillflykt mitt emellan vår civilisations ruinstad och primitivismens djungel". (T. Tegnér). Den ger rätt åt människans vitalitet samtidigt som den leder den på sunnda banor. Vem har tolkat detta bättre än den franske författaren André Obey i sitt verk "L'Orgue du Stade" ("Stadions orgel"): "Idrotten är både en fysisk och moralisk hygien: en ton, en rytm,

en känsla, kort sagt en ny naturens lag, som idrottsmannen pålägger de vitala krafterna, som sjuda och brusa i oss och resa sig mot en civilisation av lögner och automatism".

För det *andra*: idrotten har tre moment gemensamt — rekreation, tävling, förströelse. *Rekreationen* ifråga är både fysisk och själslig. Den tar hela människan i anspråk och ger igen åt hela livet. Vad den skänker av inre rekreativvärden? Först kommer "hederligheten och den andliga koncentrationen, så modet och skönheten, sedan kommer tekniken och kunnandet". (G. Gustafsson). Så *tävlingsmomentet*. Idrottens yt-skummare skojar ofta med "rekordjakt" och "poängfanatism". De orkar inte den intellektuella ansträngningen att tränga djupare än till siffror, tabeller, kritstreck, ribbor, målburar. Utanverken ser de och irriteras övermättan. Näväl — men *vad* är tävling? "Strävan efter fullkomning", sade gamle ärkebiskopen Nathan Söderblom. Denna strävan lever i idrottens tävlingsidé. Och här mäts alla insatser för en gång skull lika. *Mättet* står över tvivel och misstag, ras och trosbekännelse, samhällsklass och politik. Varhelst tid och mått mäts lika, där vet idrottaren att hans ansträngning inte är förgäves. Var i livets grå verklighet ser vi sådana exakta principer tillämpade? I kampen för tillvaron? I skolbetygen? I det sociala umgänget? Inom kyrkorna? Vid lönesättningar? Nog är vi alla helt överens om att mer tjuvstarter och regelbrott, mer ruffs och orättvisa, fler partiska domare och ledare finns inom dessa områden. Vetja... skulle inte moralen vinna på att idrottens verkligt sakligt-demokratiska tävlingsregler började tillämpas överallt?

Så kommer *förströelsen*. Vi har behov av verkliga livsprestationer i konkret form och utan förklaradnad. Detta ges i idrotten. I den upplevs livets triumf över allt maskinliv. När kämparna på idrottsplanen segrar, så vinner alla åskådarna med dem, och med dem alla — LIVET. Det liv, som segrar både på grund av andlig kraft, intelligens och vilja samt fysiska förutsättningar.

För det *tredje*: idrotten rymmer i sig omistliga livsvärden. *Tävlingsförberedelserna* utlöser tålmod, målmedvetenhet, offervilja, disciplin, försakelse. Och i det *avgörande ögonblicket*, ambition, koncentration, snabb uppfattning, hederlighet. Samt *efteråt* storsinnet, självbehärskning och inre jämvikt både i seger och nederlag. Tänk också på de värden själva *mättet* frigör: saklighet, realism, ärlighet, rättvisa. Alla dessa andliga realiteter hör till tillvarons starkaste. Idrotten utlöser dem. Detta uppväger många gånger om de överdrifter och felsteg, som idrotten gör sig skyldig till.

4.

Vad betyder nu allt detta? Givetvis att idrotten är en *uppfostande faktor* i både den *enskildes liv* och *samhällslivet*. Vad konklusionen då med logisk nödvändighet kommer att bli? Lokalt omsatt *inom denna tidsnings rayon* att vi allihop tar våra spadtag på vår egen idrottsplats samt villigt och glatt tecknar våra bidrag på allas våra av den dynamiska Ragnar Strindler utsända teckningslistorna till idrottshallen. Om någon glömt göra det, går det bra än att få bemälda och en aning fatala lapsus avtvädd. Skrivaren satt en gång i världen som discipel till en lärd och tankspridd professor, vars lärjungaskara understundom var mindre än han väntat. Då såg han på oss närvarande över glasögonen och sade:

— Jag ser många som inte är här.

Det var hans sätt att uttrycka sig om de inte närvarande. Han såg naturligtvis inte dessa. Annat än som tomrum. Tillämpningen i förevarande aktuella situation? Den överlåter skrivaren till läsaren.

"Om det blir i din smak eller ej, får gå.

Jag säger min mening bara.

Om mössan dig passar, så sätt den på — om ej, så kan du låta den vara..."

Ev. Sd.

Det var en gång...

Det var en gång en liten stad som låg så vackert vid en å. Från den lilla staden begav sig varje vardag en hel mängd människor iväg till sitt arbete vid flygverkstaden.

När bussarna på morgonen kom till hållplatserna för att hämta med sig alla de små skrivmaskinisterna och alla de mäktiga herrarna, stod de allihop prydligt uppställda i långa rader. Och alla hade biljett eller biljett-pengar i handen. Ingen försökte tränga sig före in i bussen eller smita undan från biljetten. Tänk, inte en enda kom för sent till bussen heller!

Från alla möjliga håll strömmade bussarna iväg ut i naturen. Inne i bussarna rådde det trevligast tänkbara gemyt. Alla pratade och skrattade och hade så trevligt så. Om någon liten flicka helt olyckligt stod där utan sittplats, så tävlade alla herrarna om att få lämna henne sin plats. Det hände då aldrig att någon av flickorna satte sig på "ytterplats" för att om möjligt skydda sin äkta hälft, som satt på "innerplats". Tänka sig något sådant!

Sedan alla uttalat sitt glada "gomorron", begynte arbetet med liv och lust. Klockan tio stundade den för alla obligatoriska och efterlängtdade kaffepausen, då avdelningarna med avdelningschef i spetsen njöt av den uppiggande drycken (i den mån någon kunde bli piggare och gladare).

Alla trivdes så oerhört bra tillsammans uppe i den idylliska blåbärsbacken. Tacka för det, för resten, när de hade i varje fall ett gemensamt stort intresse: musik. Nästan i varje rum fanns en högtalare uppsatt och dagarna i ända strömmade ljuvlig musik ut i rummen. Yngsta kontorsflickan sorterade in papper efter den och högste chefen läste upp sammanträdets föredragningslista efter samma toner. En dag i veckan var "vikt" för telefonisterna, som då fick läsa de efterlysningar som eventuellt fanns kvar från hela veckan.

Det hade nämligen visat sig att efterlysningarna hade blivit allt färre. Man gissade allmänt att det måste bero på att t. ex. de som väntade rikssamtal, och många, många andra förstås, alltid underrättade om var de var anträffbara. Det var ju så kolossalt enkelt att göra, och man måste erkänna att högsta cheferna alltid föregick med gott exempel.

Inte kunde man klaga på servicen, som det ju heter, den saken var klar. Det fanns alltid gottvagnar att tillgå inte bara på verkstaden, och vid dessa vagnar kunde man fylla sitt cigarretbehov. Varje måndag var vichyvattensförrådet extra förstärkt, och färska wienerbröd och annat "nam-nam" kunde köpas dagligen.

Apropå måndagar. Flickan i expensförrådet var så innerligt glad över att alla oegennyttigt fann sig i bestämningen att expenser endast lämnades ut på måndagarna. De övriga dagarna i veckan kunde hon nu sköta sina övriga plikter. Inget spring trappa upp och ned. "Tänk, att det ändå är så lätt att följa Vo", konstaterade hon. Beträffande bestämmelser i övrigt måste man säga att alla lojalt och självklart följde sådana. Bara en sådan sak som lunchtiden, vilken respekterades på alla håll. Alla arbetade idogt tills klockan förkunnade att det var matdags. Ingen enda stod färdigklädd någonstans och "hängde på klockan".

De som vid lunchtid besökte mässen och avnjöt den härliga maten blev ibland trakterade med "levande musik", vilket uppskattades livligt. Vid särskilt festliga tillfällen, t. ex. jultid, brukade man även hinna med en långdans. Då må ni tro att det var livat värre! De små skrivmaskinisterna kunde "leva" på en sådan långdans flera, flera dagar och det gladdes dem särskilt att inte bara högste chefen deltog i dansen och glammet utan till och med alla de andra mäktiga herrarna.

Alla var också övermättan idrottsintresserade, nu sedan det nya stiliga idrottshuset var färdigt. Aldrig skulle man glömma de hårda och mödosamma åren under insamlingen till idrottshuset! Det började ju med en lista som troget och ihärdigt bars omkring för på-

FÖRETAGSNÄMNDEN

CVA

Den 15 november 1954 hölls ett extra sammanträde, vilket huvudsakligen ägnades åt genomgång av årsredogörelsen för budgetåret 1953/54 och därav föranledd information. Styresmannen meddelade vid samma tillfälle, att CVA beställt en sakkunnigutredning hos AB Industribyrå, Stockholm, i syfte att säkerställa en effektiv drift av CVA turbilstrafik.

Det ordinarie sammanträdet den 13 december 1954 refereras på annan plats.

Ett extra sammanträde ordnades den 22 januari 1955 i syfte att lämna information om anledningen till de pågående ändrings- och inredningsarbetena i monteringshallen. Den expanderande underhållsverksamheten för teleanterier kräver ökade och omdisponerade utrymmen för elsektionen. Man siktar på att råda bot för den nuvarande lokala splittringen inom sektionen och åstadkomma större koncentration. Ett av företagsledningen planerat tillfälligt disponerat av lunchrummet i hallen gav anledning till en långvarig diskussion, vilken resulterade i styresmannens beslut att den frågan ytterligare skulle undersökas.

Vid det första ordinarie sammanträdet i år den 18 mars hälsade styresmannen tre nya ordinarie ledamöter välkomna, flygingenjören Granath, radiomontören Olle Åhlin och avsynaren Curt Persson. Till vice ordförande i nämnden för året omvaldes smeden Gustaf A. Johansson och till sekreterare utanför nämnden kamrer Tor André. Ett förslag från nitarna Gunnar Jansson och Erik Andersson diskuterades. Det av Arbetarnas företagsråd på decembersammanträdet framförda förslaget om tävlan i sparsamhet med förbrukningsmaterial hade nu utretts av ing. E. Larsson och radiomontör O. Åhlin, vilka framlade ett förslag till beräkningsgrunder. Detta godkändes i princip av nämnden, men då vissa punkter ännu voro oklara, fick nämnda personer i uppdrag att komplettera utredningen. Styresmannen meddelade, att han avsåg begära bemyndigande beträffande kostnaden för priser i tävlingen. Företagsledningen förklarade vidare, att det under decembersammanträdet diskuterade lunchrummet i hallen skulle få vara kvar och att ett framfört förslag om byggande av skärmtak för kärror och vagnar utanför avd. 370 barack f. n. icke föranledde någon åtgärd. Förslaget karakteriserades emellertid som bra för kommande behov.

Som nya frågor diskuterades: förenkling av materialuttag från förrådet genom listor, omfattande flera detaljer i stället för som nu en materialutlämningsedel per detalj; 10 st. förslag från plåtslagaren K. G. Raatamaa bordlades för vidare utredning; smörjbjugga i garaget; omläggning av vissa turer för turbilstrafiken; fastställande av riktlinjer för en bättre organisation av förslagsverksamheten.

I samband med företagsledningens information om arbetsbeläggningen diskuterades behovet av en arbe-

teknande, och genom en mördande propaganda blev det så fart på slantarna. Ja, det var en nervös väntans tid, men slutligen kunde alla dra en lättnadens suck: idrottshuset stod där i all sin glans!

Ja, så förflöt dagens arbete i en gemytlig anda, och innan man visste ordet av var det dags att bege sig hem igen för att hämta krafter och energi till nästa dag.

”Vårblommorna”.

tande förman på plåtslagareverkstaden samt vidare möjligheterna att skaffa beställningar till ytbehandlingsavdelningen, vars beläggning f. n. är dålig. Radiomontör Olle Åhlin uttalade sin tillfredsställelse över den information som lämnats personalen på elsektionen angående omflyttningsplanerna. Styresmannen informerade om resultatet av den undersökning av turbilstriften, som AB Industribyrå nu slutfört. Den nuvarande organisationen har i stort visat sig ändamålsenlig. En omläggning av vissa turer föreslås. Överingenjören redogjorde i korthet för den slutförda organisationsundersökningen av den tekniska administrationen, som utförts av Ekonomisk Företagsledning AB. Det förslag, som nämnda firma framlagt skall enligt flygförvaltningens beslut genomföras. Den väsentliga nyheten är att ett centralt organ, kallat beredningsavdelning, skall inrättas. Till detta organ skall koncentreras den produktionsberedning, innefattande förkalkyl, metodstudier, verktygskonstruktion m. m., som f. n. är splittrad på flera instanser. Vidare informerades om de pågående omflyttningsplanerna samt om ekonomi, varvid vissa siffror från halvåret juli—december 1954 kommenterades. Efter sammanträdet gjorde nämnden ett besök i snickeriavdelningens nya lokaler ovan jord.

Sekr.

—//—

CFA

CFA företagsnämnd sammanträdde den 15 mars, varvid bl. a. ordföranden, drifting. E. Östlund meddelade, att förrädsarbetaren H. Andersson framfört ett förslag till ändring av gripklo till lyftanordning i förrådet. Ändringen har utförts och visat sig så oavgjort till fördel, att den kommer att anmälas till FF. Nämnden rekommenderade en gratifikation på 200:— kr. till Andersson.

Leif Jonsson framförde önskemål om att åtgärder vidtagas mot de brådska leveranserna, som i stor utsträckning förekommer. Han ansåg, att det förrycker arbetet på avdelningen. Nämnden rekommenderade, att arbetsledningen skulle aktualisera frågan genom att föra fram den till planeringssektionen och på materialinspektionerna. Vidare meddelades, att beläggning av cementgolv i förrådet kommer att utföras, så snart anslag beviljats därtill.

Gjorde ingenting.

Och så trodde man allmänt i huset att den gamle professorn var en smula konstig, och en grannfru blev fullt övertygad, då hon fick se den gamle stå på sin balkong och vattna blommorna med en vattenkanna, som botten var ur på.

— Men snälla professorn, sa hon, det finns ju ingen botten i kannan!

— Ack, det gör ingenting, sa professorn, blommorna är konstgjorda!

Filosofi.

En professor, pessimistiskt inställd på grund av den senaste tidens händelser, föreläser i ämnet filosofi och yttrar:

— ... Om vi således noga betrakta allt det elände, som förekommer här i världen, så måste vi obestriddligen komma till den slutsatsen, att det bästa, som kunde hända en människa, är att aldrig ha blivit född. Men, mina herrar, detta är en lycka, som knappast en på miljonen får på sin lott.

Inget vidare.

Från en lappmarksby i Västerbotten berättas att lille Teodor satt vid sin mattallrik, som denna morgon var fylld med gröt. Teodor ser misslynt på tallriken och säger:

— De hanna vill inte jä ha.

— Nu ska du äta gröt får å bli räkti storn kär. För de fick jä göra.

Lille Teodor funderar en stund och så kommer det:

— Å ändå vart de ba en gammal käring tä de.

"Den nya given"

"Den nya given" för företagsnämnden vid CVA inleds vid dess sista sammanträde under gångna året. Vad var det som var nytt? Jo, för det första samlades man på kvällen i en lokal utanför företaget, i FCPF:s expeditjonslokal i Folkets hus och efter förhandlingarna följde "djuplodning" vid en bit mat. I ett tredje avseende gick man också utanför det vanliga, Bergtrollets redaktionskommittéerade från CVA hade inbjudits att delta som åhörare. Och nu ska vi tala om vad vi hörde och såg.

Kring bordet hade följande tagit säte: företagsnämndens ordf. styresman Dahlin, arbetsledningens representanter övering. A. Högfeldt, fli L—H Larsson, driftingenjör E. Larsson, H. Jersby och N. Henricsson, arbetarnas företagsråd avsynare K. Mattsson (ordf.), smeden C. A. Johansson, instrumentmakare B. Andersson, avsynare K. Persson och radiomontör O. Ahlin. Nämndens sekreterare, kamrer T. André, hade plökat upp sina papper på ett särskilt bord.

Ordföranden hälsade välkommen och föredragningslistan godkändes. Efter val av justeringsmän genomgicks föregående mötesprotokoll. Och därmed började det bli intressant. Frågor, som man haft litet hum om ventilerades och man fick mera hum om dem, i en del fall ordentliga besked. Resultatet av Ekonomisk Företagslednings utredning väntades klar till våren, en teknikertjänst hade tillkommit på avd 290 på grund av att 290 skall sköta hela CVA vagnpark, det var vad bl. a. både vi och den frågande Mattsson fick veta. Nya frågor rörde sig om kontroll av lysrör, förslag om gratifikation och byggande av skärmtak för kärror och vagnar, varom utredning skulle ske. Företagsrådet hade också lämnat in förslag om en tävlan i sparsamhet med förbrukningsmaterial, där utlottning av bokpremier skulle bli belöningen. E. Larsson och O. Ahlin fick nämndens uppdrag att utreda frågan. Dessförinnan hade talats en hel del i saken och kamrer André hade lämnat en redogörelse för svårigheterna att få fram en rättvis bedömning av resultatet.

Information lämnades under nästa punkt på dagordningen. L.-H. Larsson gav en ingående information om arbetsbeläggningen för tjänstemän på materiallaboratoriet, vilken Mattsson förklarade sig nöjd med. Man talade också om en krattsmaskin och översyn av byggnader, som skall ske årligen. Övering informerade om arbetsbeläggningen på de olika avdelningarna, varvid han bl. a. omnämde, att en sammanslagning av avd 450, 304 och 110 kan bli aktuell. Ordföranden gav en redogörelse för pågående och planerade ombyggnadsarbeten. Ahlin framförde därvid, att han ansåg det viktigt, att personalen fick vara med och säga sin mening, när det gällde inredning av nya lokaler.

Avslutningen av förhandlingarna gick i hjärtlighetens tecken. Mattsson tackade på företagsrådets vägnar arbetsledningen för gott samarbete under året. Han tackade för de gratifikationer, som utdelats och hoppades på ett gynnsamt 1955 för CVA.

Styresman Dahlin tackade å sin sida nämnden och önskade god helg. *Wim.*

Bergtroll önskas köpa.

CFA saknar för sin arkivupplaga av Bergtrollet nr 1 och 2 1950. Är det någon, som är villig att avstå dessa båda nummer, var vänlig meddela Bergtrollets red., som är villig lämna god ersättning.

I sammanhanget kan omnämnas, att ytterligare ett antal exemplar av Bergtrollets tidigare nummer, med undantag av ovannämnda, finns att köpa genom red.

Är det sant?

Det påstås, att man på mässen serverar mera mat än eljest på tjänstemännens lunch.

Det lär ska bero på att Balk-Johan har gett sej tusan på att tjänstemännen ska äta ihjäl sig.

Från en kvinnlig tjänsteman har jag fått följande: "Är det inte underligt att det på alla större verkstäder skall finnas människor som inte kan se en flicka gå förbi arbetsplatsen utan absolut känner sig tvungna att vissla eller ta efter henne. CVA är inget undantag i det fallet och många tycker det är otrevligt. I synnerhet våra nya kontorsbud, som i regel är mycket blyga när de börjar sin anställning, tycker det är obehagligt och vill inte gärna gå ut på verkstaden i ärenden. De vänjer sig ju visserligen med tiden och kan försvara sig, men går det inte att göra något åt saken? Det kan väl också i vissa fall vara produktionshämmande?"

Jag tror inte att våra damer önska att vi ej lägger märke till dem, men eftersom jag fått ovan relaterade skrivelse förefaller det som om intresset under arbetstid är väl stort.

Skall vi vara överens om att insändaren har rätt. Då måste slutsatsen vara att vi uppför oss dumt. Det gör vi inte i fortsättningen!

*

Har Du tänkt på vilka ekonomiska risker det kan innebära om Du vid färd från och till arbetet gör en avvikelse från den normala färdvägen mellan Din bostad och arbetsplatsen? Endast en liten sväng ner i en tvärgata för att t. ex. köpa cigaretter hos Din tobakshandlare kan medföra att Du icke får ut olycksfallersättning, om någon olycka skulle inträffa just på den vägdelen, som ej räknas som den normala.

Du, som har tillstånd att köra CVA motorfordon måste även tänka på, att Du kan bli ersättningsskyldig, om Du gör avvikelser från den normala färdrouuten och en skada då skulle uppstå på fordonet.

OBS! Inga obehöriga i Kronans fordon!

AH

Naturvänner!

Arboga Biologiska förening vänder sig till dem bland läsekretsen, vilka är intresserade för allt det, som vår vackra natur har att bjuda på i fråga om växter och djur.

Då ovannämnda förening måhända är okänd för många läsare, torde det vara motiverat att först med några ord presentera den, och ge en orientering om dess verksamhet och uppgift.

Arboga Biologiska förening bildades under våren 1954, och har till syfte att samla alla för naturstudier intresserade personer. Målsättningen kommer även klart till uttryck i föreningens stadgar, där det bl. a. heter, att den skall söka bidra till utforskandet av landets natur, verka för naturskydd inom området samt söka väcka intresse hos ungdomen för naturen. Dessa ändamål vill föreningen befrämja genom anordnandet av föredrag, filmaftnar och diskussionskvällar och kanske i främsta rummet genom att organisera utflykter till intressanta mål. Under det gångna året har ett flertal sådana exkursioner anordnats i stadens omgivning, då deltagarna fått tillfälle att under sakkunnig ledning bekanta sig med landskapets växter och djur. Ett par längre utflykter med buss ha även företagits. Den ena gick till den bekanta sjön Tysslingen, där stora skaror av våra sångsvanar årligen rasta på sin färd upp mot nordligare häckningsplatser. Den andra utflyktsresan hade som mål naturreservatet Oset, beläget i grannskapet av Örebro vid Svartåns utlopp i Hjälm-

Hänt i en postering.

I nattens mörker hörs prassel bland buskarna och en röst säger: Björk.

Wassberg, som står i posteringen, vänder sig till chefen Myhrberg och säger:

Du Myhrberg, det är någon här som frågar efter Björk, men han finns väl inte här?

Lösenordet var: Björk-barr!

Fredagen den 28 januari lyste vita och röda spårlyjus på Arboga Skyttegilles skjutbana. Nära nog 100 % anslutning var det i grupperna, som i kvällens mörker försvarade sin ställning med hjälp av strålkastare och lypistolsskott. Efter övningen var Klipp-Ivar i farten med kaffepannan och bjöd på en liten styrketår.

Övningarna i början på året har varit sparsamma beroende på den kalla väderleken.

De grabbar, som anmälde sig till träning för årets rikshemsvärnstävling, tränar i tysthet varje tisdag. Hoppas det slår för gruppen vid vårens uppskjutning.

Större tävlingar och övningar.

Den 3 april: Prisskjutning om arméns medaljer och skyttemärken i Köping.

Under veckan 18—23 april: Stora driftsvärnsövningar tillsammans med arméförband.

Den 8 maj: 1955 års värträff "KRIGSSTIGEN" i Hallstahammar.

Den 16—27 maj: HvSS kurs i Vällinge.

Andra veckan i juni: Uppskjutning till årets rikshemsvärnstävling.

Någon dag under tiden 15 sept.—15 okt.! Tävlings-skjutning inom FV dv på hemortens banor. Välkommen i driftvärnet.

Fatalt.

En grupp flottiljingenjörer gästade CVA och under rundvandringen kom man till Radar-baracken.

Dir. Gussing bjöd besökarna att ta plats och man lyssnade intresserat till en genomgång av ing. Silo.

Silo avbröts plötsligt av en högtalarröst, som vänligt och inbjudande yttrade:

— Silo, kaffet är färdigt!

maren. Deltagarna fick därvid tillfälle att göra en rundvandring genom reservatets fågelrika marker samt besöka utsiktstornet, varifrån man utan att störa de häckande fåglarna i lugn och ro har möjlighet att studera dem.

Det är föreningens avsikt att även i fortsättningen anordna dylika exkursioner och utflykter, och då vi tro att många av Bergtrollets läsare ha intresse för allt som växer och lever i vår svenska natur, ville vi här passa på tillfälle att hälsa nya medlemmar välkomna. Anmälan om medlemskap kan göras vid föreningens sammanträden. Upplysningar om verksamheten lämnas beredvilligt av föreningens ordf. Gösta Fredriksson, avd. 411, CFA, bostadsadress: Vasagatan 3 A, Arboga.

G. F.

Sittande fr. v. Lars Lundgren, CFA, Rehnström, CVM, D. Vänerö, SFA, B. Sandelius, FF/Mo, S. Larsson, CVA. Stående fr. v. E. Östlund, CFA, G. Wikner, CVM, G. Sköld, CFA, Nyrén, SFA, B. Lundkvist, SFA, S. Larsson, SFA, K. Green, FF/MO, S. Lindfeldt, SFA, A. Broberg, CVA, K. Löwenhamn, FF/Mo, R. Collstam, CVA.

Kommentarer till en bild.

Bilden härovan visar representanter från SFA, FF/MO, CVM, CVA och CFA, som sammanträdde på CFA den 14 jan. för att enligt protokollet "undanröja olika irritationsmoment som f. n. förefinnas och uppkommer till följd av reservdelsbrist p. g. a. införande av ÄM på motorer", bl. a. måste tilläggas. Konferensens resultat blev mycket givande och har redan nu haft gynnsamma verkningar, såväl ekonomiskt som ur andra synpunkter.

Hedervärt initiativ till denna konferens togs av fli Sture Larsson, CVA, och driftsing. Sköld, CFA.

Efterskörd

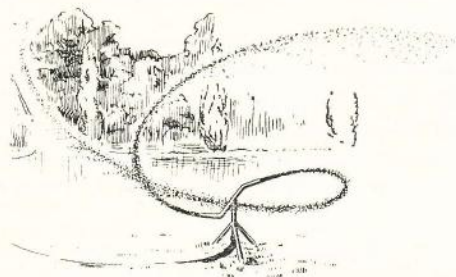

Motors strålande LUCIA med näpen tärna.

VAD ÄR READRIFT?

— Ur Flygmotor nr 1, 1955 —

Alla känner vi till en sån där roterande vattenspridare, som man brukar använda att vattna gräsmattan med när regnet uteblir. Vi finner också naturligt att den skall snurra runt när vi släppt på vattnet och att den snurrar fortare ju mer vi öppnar kranen. Är det någon, som tänkt på att det är en reamotor vi ställer ut på gräsmattan?

Låt oss ta en liten funderare över vad det är för krafter som kommer den att rotera.

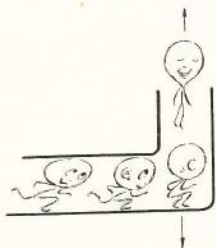
Vattnet sprutar ut i denna riktning

Spridaren roterar åt detta håll

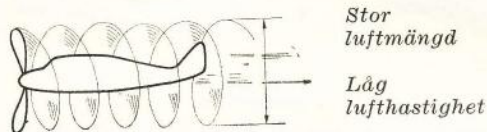

Tänk Dig att vattenstrålen består av droppar, som kommer springande genom röret i spridaren. När de kommer fram till rörkröken tar de sats mot botten i rörkröken för att hoppa ut ur munstycket med hög fart, precis som en tävlingssimmare tar sats mot startplankan. När droppen tar sats i rörkröken trycker den på röret i pilens riktning. Vi förstår att ju fortare vattendroppen hoppar ut, dess större blir kraften mot röret. Det är denna kraft, som strävar att vrida runt spridaren.

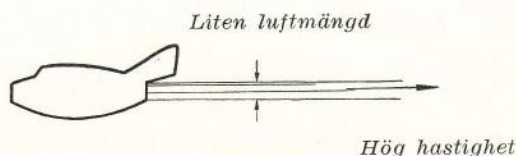
Spridaren roterar alltså på grund av den kraft, som fordras för att ge vattenstrålen hastighet i riktningen ut genom munstycket och *inte* därför att vattenstrålen trycker mot luften eller något sådant. I verkligheten uppstår dragkraften i själva sprutmunstycket, där man kan tänka sig att vattendropparna gör "avstamp" mot de underliggande vattendropparna och kraften fortplantas genom vattnet för att slutligen "ta i" rörets botten.

Den lagen gäller alltid, att om en kraft åstadkommes i någon riktning (i detta fallet i riktning ut sprutmunstycket för att ge vattnet hastighet i denna riktning), så uppstår alltid en lika stor kraft i motsatt riktning (kraften mot rörväggen). Denna senare kraft kallas reaktionskraft.

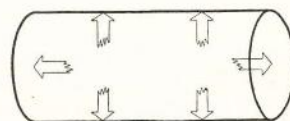

Vi ta en titt på propellerflygplanet ovan. Bland annat ser vi att propellerbladen är böjda något framåt. Varför böjer sig propellerbladen när man kör motorn? Jo, därför att propellerbladen tar tag i luften och ger luften en hastighet bakåt. Det är reaktionskraften, som verkar på propellerbladen när lufthastigheten ökas. Dragkraften, som ger flygplanet dess fart, uppstår alltså därför att propellern skickar en luftstråle bakåt, och inte därför att propellern skruvar sig fram genom luften.

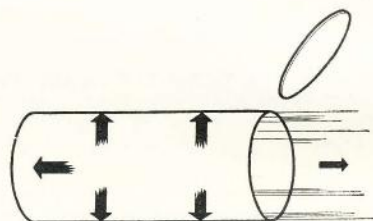

När vi ökade vattentrycket i vattenspridaren roterade denna fortare, därför att vattnets utloppshastighet och därmed även "reaktionskraften" ökade. Vid propellerflygplanet kastas en stor luftmängd bakåt med förhållandevis låg hastighet. Vi förstår, att om vi använder mindre luftmängd kan vi uppnå samma dragkraft genom att öka lufthastigheten. Med REA-motorn förfar vi just på det senare sättet. Vi tar in en mindre luftmassa i motorn och skickar iväg den med hög hastighet.

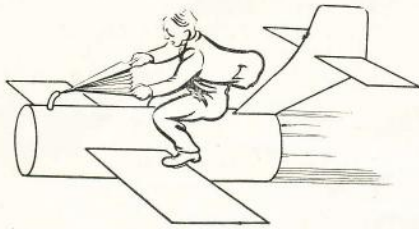
Nu är det tid att syssla med motorn, och vi försöker börja med några enkla liknelser.

Tänk Dig en plätacylinder, i vilken vi pumpat in luft så att övertryck råder. Vi är ganska säkra på att den inte kommer att flytta sig, även om krafter verkar på väggarna i alla riktningar från den inneslängda luften. Alla krafter tar så att säga ut varandra. Så verkar exempelvis på gavlarna lika stora krafter, men åt var sitt håll.

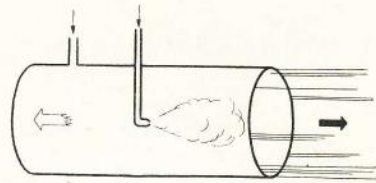

Tar vi nu plötsligt bort den ena gaveln förändras genast situationen. Luften börjar givetvis strömma ut, men nu har vi inte jämvikt längre, utan kraften på den kvarvarande gaveln vill skjuta iväg cylindern i pilens riktning. Luften strömmar naturligtvis snart ut, och då tar det slut på dragkraften.

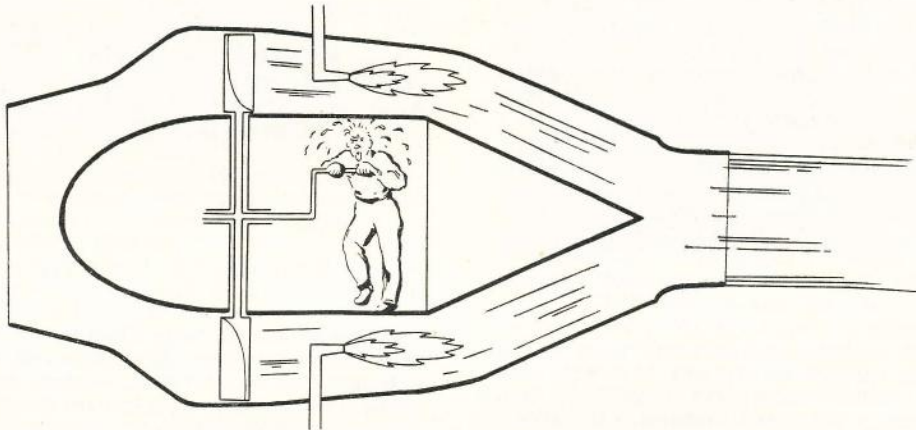

Om vi pumpar in så mycket luft i den öppnade cylindern att övertryck bibehålles, får vi en kontinuerlig dragkraft på vår "motor".

Luft Fotogen

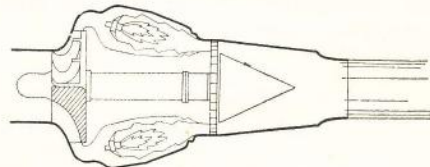
Som vi såg tidigare vinner vi dragkraft genom att öka hastigheten på den utströmmande luften. Detta uppnås genom att vi sprutar in fotogen i luften i cylindern och låter fotogenen förbrinna. Luftens volym ökar härvid och utloppshastigheten på luften blir högre.

I reamotorer använder man sig av en roterande kompressor för att mata in luften i motorn. Ghost-motorn t. ex. drar vid maximalt varvtal in ca 40 kg. luft per sekund, och för att draga runt kompressorn behövs en effekt av i runt tal 10.000 hk.

Så stora effektbelopp klarar man bäst med hjälp av en turbin, och därför kopplar vi ihop kompressorhjulet genom en axel med ett turbinhjul och använder en del av energin hos gasen från brännkamrarna till att driva turbinen. Det tryck, som gasen har kvar sedan den gått genom turbinen, användes till att ge

gasen en hög hastighet (för Ghost-motorn ungefär 560 meter per sekund) i utloppsmunstycket, så att en dragkraft uppstår.

FÖRTECKNING över styrelse och funktionärer inom FCTF avd. 107 under år 1955.

Styrelse: Ordf. B. Ahlin, vice ordf. E. Larsson, sekr. K.-O. Sundwall, kassör R. Strindler, ledamöter: S. Schutz, N. G. Lindmark och Å. Cedertun, suppl.: I. Nordlund och C.-H. Dahlström. Revisorer: E. Olsson och T. Andrén, suppl.: F. Eriksson och K. Hjertén. Klubbmästare: R. Jansson, medhjälpare: K. Ewertsson och C.-H. Dahlström. Uppbördsmän: FF/Hc O. Brogren, AIA K. Lindström. Kontaktmän: avd 250 S. Nordlund, avd 270 H. Branth, avd 280 A. Norberg, avd 360 H. Johansson, avd 470 K. Dahlbom, avd 510 J. Gustavsson, avd 520 I. Nordlund, avd 540 K. Dahlbom, avd 543 Ch. Fernsten, avd 700 Ch. Fernsten. CFA P. G. Emanuelsson, S. Holmberg och F. Johansson. FF/Hc O. Brogren. AIA S. Håkansson och A. Gustavsson. Referent: sekreteraren. Studieledare: R. Larsson, bitr. H. Johansson. Studieråd: E. Olsson, O. Asplund och L. Carlsson. Sociala kommittén: vid CVA N. Lifvendahl, T. Karlsson och H. Eriksson, suppl. H. Edström. Vid CFA S. Holmberg och A. Nilsson, suppl. B. Bertilsson. Ombud till TCO-kommittén: E. Larsson, H. Jersby, P. E. Bodén, Å. Sundberg, B. Engström, A. Norberg, S. Larelius, S. Gustavsson, E. Tägtström, suppl. K. Hjertén. Ombud till Folkets hus: T. Andrén och K.-O. Sundwall. Ombud till TBV-kommittén: L. Carlsson och H. Johansson. Ombud till skyddskommittén: G. Andersson och F. Johansson.

Styrelsesammansättningen inom Försvarets Arbetsledarklubb inom SAF, avd. 25.

Ordförande Gunnar Fried, vice ordförande Tage Wallqvist, kassör Folke Larsson, sekreterare Tore Hugosson samt Knut Kihlberg.

ALLVARLIGT TALAT Av Dionysios

1. Kan man säga att vattenpolo är ett vägspel?
2. Måste en styresman vara S-märkt enligt SEMKO?
3. Kan man dricka lättgrogg på tungt vatten?
4. Kan man säga att den som står på huve't opp-onerar sig?
5. Är en lindansare en trädgårdsmästare?

—//—

LIMERICK

Tunne Balk-Johan
försvarar stor-kovan
lider martyrt
för ett nytt garnityr
med en sän' Kropp därtill han ej förlora kan.

—//—

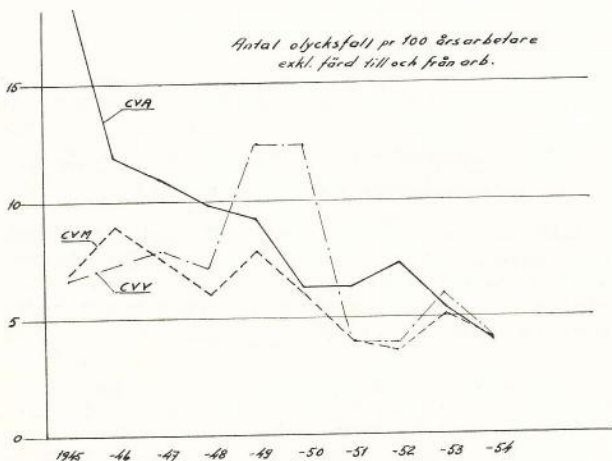
Det är en Fröijdh att vara Stolt.

CVA redovisar år 1954 ett rekord som man inom arbetarskyddskretsar betraktar som något alldeles särskilt. Vi har nämligen lyckats placera oss i täten bland de tre centrala flygverkstäderna evad gäller minsta antalet olycksfall pr 100-årsarbetare. En unik tilldragelse, som vi med tacksamhet skall notera dock utan att yvas. Det är ingen enskilds förtjänst detta utan man får nog betrakta det som en naturlig följd av en ärlig strävan hos var och en att så mycket som möjligt söka skydda sig för de risker som mer eller mindre är förknippat med arbeten av olika slag. Skulle denna utveckling fortsätta några år till då skulle vi kunna slå oss för våra revbenskorgar och utbrista "olycksfall är inte modernt hos oss på CVA".

Men låt oss stanna ett tag inför 1954. Vad kan orsaken vara till att vi detta året kan notera en så låg olycksfallsfrekvens. Svaret på frågan blir nog svår att ge. Låt oss i stället studera vår statistik så kan vi ur den utläsa andra glädjande faktorer. Om olycksfallen varit få, så har även skadorna om man får använda läkaruttrycket, varit godartade. Detta framgår tydligast av att vi endast har 315,9 förlorade arbetsdagar på grund av olycksfall, motsvarande 440,5 1953. En glädjande nedgång som synes.

I följande diagram kan utvecklingen vid CVA följas från dess tillkomst jämförd med de två kollegerna CVM och CVV.

För att förtydliga värdena för 1954 där kurvorna ser ut att gå ihop bör det vara lämpligt att här ange de exakta siffervärdena som lyder: CVA = 4,0, CVM = 4,1 och CVV = 4,3 olycksfall pr 100 årsarbetare. Nu tycker man kanske att vår ledning med endast en tiondel inte är något att hurra för, men glöm då inte att alla stora och svåra rekord alltid rör sig om blott bråkdelar. I synnerhet bör vi vara tacksamma för vårt resultat när vi som medtävlare har sådana veteraner som CVM och CVV. Vi är ju i alla fall bara ungdomar jämfört med dem. Och det är ju ungdomen som ska taga vid och till vilken man ställer förhoppningarna. Det gäller alltså för oss alla vid CVA att söka hålla denna nu nådda position.

Men nämn en glädje som varar beständigt. 1955 har redan för vårt vidkommande visat en otäck stegring av olycksfallen i arbetet. 8 olycksfall på mindre än 3 månader är väl mer än vi har råd med. Trots att samtliga dessa fall dessbättre kan betraktas som lindriga, en del kanske till och med som blysyrrer, så har dom ändå medfört bortovaro från arbetet mer än 3 dagar och sålunda blivit bokförda som kvalificerade olycksfall. Nu hoppas vi emellertid att denna höga olycksfallssiffra är att hänföra till den statistiskt bevisade sanningen att någon månad på året alltid skall uppvisa ett betydligt större antal olycksfall än flera andra månader tillsammans. Såvida inte den engelska statsmannen Disraeli har rätt när han sa att det finns tre sorters lögn, nämligen vanlig lögn, förbannad lögn och statistik. I det här fallet tror vi ändå att vi under årets första månader har haft denna topp och att Disraeli hade fel. Låt oss hålla tummarna för de 9 månader som vi har kvar att ta in försprånget på.

Var det någon som undrade om vi ska tala trafik också. Ja, visst kan vi det. Det är bara så svårt att finna den rätta tråden att spinna på. Det finns nämligen så många olika uppfattningar om vårt svenska trafikreglemente. Atminstone att döma av det sätt på vilken en stor del trafikanter uppträder. Observera här, trafikanter av alla kategorier och kön. Vi har t. ex. bilister som tror att vänsterregeln gäller när dom från gamla Kungsörsvägen ska upp på rikssexan österut. Eller finns det männe någon annan förklaring till, varför dessa kan köra upp på huvudleden 75—50 meter framför en på rikssexan kommande bil då den sistnämnda kan ha både 80—100 knutars hastighet. En enkel räkneoperation säger ifrån att man har blott få sekunder på sig att hinna undan den framrusande i synnerhet som den uppkörandes hastighet relativt den andras är praktiskt taget lika med noll. Att dessa episoder hittills gått lyckligt får nog helt tillskrivas turen hos den som så lättvindigt tar på kravet om omdöme och hänsyn att den snabbkörande har bra bromsar och goda vägförhållanden. Men en dag kanske den bilen kommer som inte har en chans att bromsa in och då vet man inte hur det går för den som körde upp framför och som trodde att han eller hon kände till allt om våra trafikregler.

Eller känner Du den där cyklisten som tror att det är alla andra som ska se sig för och inte han själv. Han finnes tyvärr också i rätt många exemplar. Han har uppvisningar nästan varje dag både när han ska till och från jobbet. Nu får man ju också förstå honom. Vill han svänga till höger t. ex. när han kommer till gamla Kungsörsvägen så angår det ingen annan, inte ens långträdaren som han möter och som med en hastighet av kanske 60 km/tim och med en levande vikt av c:a 20 ton är på väg österut. Det bör ju långträdarchauffören eller vilken bilist som helst förstå att vår hjälte ska hem och då får inget annat hindra. Inte ens den bilist som tror att vår cyklist ska rakt fram får bli arg om denne plötsligt viker av framför bilens framhjul. Det är ju heller inte så gott att när det är kallt sitta och flaxa med armarna hur länge som helst. Det borde ju räcka med en liten handviftning i samma ögonblick man börjar svängen. Atminstone tycker han det. Och det tycker många med honom. Men räcker det verkligen? Ja det bästa svaret på den frågan kan någon av de många anhöriga ge som fortfarande väntar på honom eller henne, som aldrig kom hem. Herrarna Döden och Invalidius tävlar fortfarande om den högsta tributen. Och i regel vinner någon av dem.

Men nu bort med alla dystra reflexioner. Nu har våren kommit, ja d. v. s. ljuset har kommit tillbaka. Och detta brukar ju vara ett tecken säkrare än andra på att våren är på väg. Det finns andra tecken också. På sistone har man märkt en viss ökning i Mc-stallet. Den ena blankskinande drömbågen tävlar med den andra om den vackraste lystemen av färger bland blänkande krom. I sanning en vacker syn som ger en vision av härliga friska turer genom sommarfagra landskap, kanske med den utvalda på bönpollen. En dröm som vi väl alla någon gång närt. Många har också haft

Yrkesinspektör von Post var en av talarna vid arbetarskyddsmötena.

Arbetarskydd lönar sig

Arbetarskyddet i Arboga gjorde under två dagar i mars kraftig propaganda för sin sak. Möte med film hade ordnats på Folkan och för att säkerställa tillslutningen betalades av en del arbetsgivare lön för hälften av den tid som åtgick för att bevista mötet. Så gott som fullsatt salong var det också båda kvällarna. Det var nog heller inte mången, som ångrade besöket.

Musik inledde. Tre unga flickor svängde graciöst sina stråkar över fiolernas strängar och tre andra unga flickor spelade kända pianostycken med varm känsla och inlevelse och alla applåderades tacksamt och blomsterhyllades dessutom.

Balk-Johan inledningstalade och nämnde om att man räknade med intresse från dem, som stod i brännpunkten för denna propaganda — arbetarna själva. Han redogjorde därefter hur man med tanke på att samordna tagit kontakt med både fackliga och andra organisationer med resultat, att en arbetarskyddskommitté

förmånen att se sina drömmar förverkligade. Dock inte alla. Bland dessa senare fanns alltför många som aldrig kunde tala om varför deras vackra motorcykel till slut såg ut som en skrothög. Det blev bara så. Trots detta ser man fortfarande så gott som dagligen motorcyklister som icke aktar för rov att utnyttja varje chans att tränga sig före, t. o. m. bussen när denna för att ge plats åt cyklister måste hålla ut på vägens högra halva. Är det sådant körsätt som kallas buskörning. Kanske. I alla händelser torde det vara ett sätt att påskynda förstörandet av motorcykeln. Den egna kroppens tycks inte vara så noga med av allt att döma.

Det finns en film som heter "Blindbock" och som är framställd av med. lic. Kit Colfach. Den handlar om en helt vanlig motorcyklist som efter en olycka hamnar på sjukhuset där man i detalj får följa läkarnas ansträngningar att rädda den skadade till livet. Då filmen är i färg och samtliga bilder fullt autentiska är det naturligt att den djupt har gripit alla som hittills sett den. Det berättas t. o. m. att efter en föresällning för medlemmarna i en mc-klubb, någonstans i landet, de flesta av åskådarna knappt var villiga att själva åka sina MC efter vad de fått se.

Tyvärr är filmen ifråga svår att få hyra men hoppas vi dock att så småningom även kunna få den hit till Arboga.

Till dess må så gott, lev lyckligt men inte farligt.

Lhl.

Pianoflickorna Solveig Gustafsson, Ingrid Hellberg och Märta Smeds.

valdes. Han fixerade framtidsmålet: att fortsätta kursverksamheten, att ge sjukvårdskurser i Röda Korsets regi. På FCO:s, Röda Korsets och skyddskommitténs vägnar hälsade Balk-Johan till sist välkommen.

Herr Törnberg från Arbetarskyddsnämnden talade därefter varmt om brevkursen "Arbetarskydd lönar sig", vars femte upplaga förberedes och därmed är uppe i en upplaga på 77.000 ex. sammanlagt. Han manade till aktivitet i höstens bildningsverksamhet och gav till sist sin egen syn på värdet av ständigt återkommande propaganda.

Till sist visades några verkligt bra arbetarskyddsfilmer, som med både humor och allvar visade på behovet av ett vaksamt arbetarskydd.

Wim.

Mässpremiär

Årets första arbetsdag bjöd på en minnesvärd händelse. Portarna till CVA-mässen slogs upp av ny innehavare — personalorganisationerna.

Härligt matos och ljuv musik lättade upp tillvaron i de långa köerna. Balk-Johan strök omkring och klädde sig i det obefintliga skägget, Tage Wallqvist mönsterrade förnöjt de inströmmande skarorna och husmor kilade omkring som en vessla för att få allting att klaffa inför premiären. Styresman Dahlin åt med glupande aptit medan direktör Nyberg hade mera jobb med sin fläskkotlett.

Det blev dags för invigningstal och styresman äskade tystnad.

— I och med den måltid ni nu håller på att äta inträder en ny epok i CVA-mässens historia, yttrade han bl. a. Dahlin vände sig till kocken och föreståndarinnan, som tagit plats vid hans sida, och hälsade dem välkomna. Han pekade på att det fanns alla förutsättningar för en god fortsättning, men framhöll också att det är en svår fråga att göra alla nöjda.

— Alla har inte samma smak, mammas köttbullar är bäst! En sak är emellertid klar, visar vi lite god vilja och gott humör, så kommer alla att trivas. Jag hälsar den nya given på vår mäss hjärtligt välkommen, avslutade styresman Dahlin sitt anförande.

Balk-Johan hälsade gästerna välkomna till mässen och framhöll, att förutsättningen för mässens fortsatta drift var, att var och en medverkade.

(Forts. sid 19)

K.-E. Åberg ordförande i IFFA

Det var inte så många, som hade samlats till Flygets "idrottsriksdag", men församlingen var representativ för allt vad idrott heter. Med ett undantag: Kvinnan saknades.

Föreningens ordförande, Ragnar Strindler, öppnade IFFA:s årsmöte med att stilla nyfikenheten kring årets cv-mästerskap. Tävlingarna går i år i slutet av augusti eller början av september. IFFA står som arrangör i grenarna tennis, bordtennis, fotboll och schack.

Erik Sjöberg valdes till mötesordförande och han svingade klubban med både fasthet och elegans.

Årsberättelsen talade om att "Stadsloppet" togs hem för alltid, IFFA blev 2:a i cv-mästerskapen (där man tävlar om generalmajor Jacobssons vandringspris), ett givande idrottsutbyte pågår med Bolinder-Munktell och nya utbyten planeras, säsongens korp-fotboll arrangerades av IFFA, damgymnastik har introducerats, rävjägarna har fått en förträfflig utrustning av FF, plats och en del pengar till en ny idrottsplats har erhållits och att ekonomien är god.

Sektionernas årsberättelser föredrogs av vederbörande "sektionschefer" och en stilla undran växte till häpenhet inför allt, vad som utträttats under det gångna året.

Fotbollen har haft stora framgångar. Instrument har särskilt visat framfötterna med åtskilliga skalper i svängremmen. Bl. a. KM-tecknet och vinst i cupen.

Allmänna idrotten visar livlig verksamhet med det för alltid erövrade "Stadsloppets" vandringspris främst bland troféerna.

Skytte har bedrivits med framgång på såväl hemortens som främmande banor. Förnämliga resultat noterades vid KM-tävlingarna.

Schack spelas med stor bredd. Toppspelare finns åtskilliga och många är på god väg.

Bridge omfattas med stort intresse och paret Strindler—Engström hade ingen lätt promenad fram till slutsegern i KM.

Tennis har liksom bordtennis haft en god säsong med många fina tävlingar.

Erik Sjöberg, god mötesledare. Börje Bergström, IFFA-sekreterare.

Ragnar Strindler avskedstalar.

Rävjägarna gör sin första säsong men har varit med och nosat i en del stortävlingar för att vinna erfarenheter.

Orientering och skidor. Orienterarna har inte så lätt att få luft under vingarna. Arboga OK bjuder hård konkurrens om intresset. Skidor har marståvlingar på programmet.

Revisionsberättelsen berättade att kassan haft en omslutning på 1.692:20 kr. Skytte har fristående kassa, som ej inräknas i nämnda summa. Ansvarsfrihet föreslogs styrelsen och mötet beviljade den.

Styrelseval förrättades och syrelsesammansättningen blev denna: Ordf. K.-E. Åberg, v. ordf. Ivar Pettersson, sekr. Börje Bergström, kassör Sture Stridsberg, materialförvaltare Kalle Mattsson, ledamot Ake Pettersson, suppl. Knut Kihlman och Stig Sundman. Revisorer blev Ake Sundberg och Ulf Tillberg.

Till sektionsledare valdes för fotboll Göte Johansson, allm. idrott Ivar Pettersson, bandy Erik Johansson, orientering—skidor Ake Sommar, bridge R. Strindler, schack Leif Jonsson, skytte H. Hahne, och för rävjägarna Arne Corsell.

Styresman Dahlin tar upp applåden för KM-segraren i skytte, Harry Hahne. I bakgrunden Bror Karlsson.

Glad CFA-träff i trolsk miljö

Fredagen den 4 mars hade CFA personal samlats till den årligen återkommande CFA-träffen å Folkets Hus Rotunda. En mycket god anslutning kunde noteras och förväntningarna var stora inför kvällens program.

Förrådsdirektör E. Nyberg hälsade välkommen och särskilt kvällens föredragshållare verkstadsdirektör S. Bjarnholt. Samtidigt framförde direktör Nyberg en välkomsthönskan till CFA första pensionär som särskilt inbjudits.

Verkstadsdirektören höll ett mycket uppskattat föredrag över Underhållstjänsten å flygmateriel med skiopiktobilider. Direktör Bjarnholt poängterade särskilt hur noggrant planläggningen av översynerna å flygplanen måste beräknas för att ständigt kunna ha det största möjliga antal flygplan i luften. Därmed följer även att arbetsbeläggningen å de olika CV beräknas så att inga hinder uppstår att få fram de olika detaljerna i tid. Det intressanta föredraget avtackades med hjärtliga applåder.

Därefter följde den lättare delen av programmet, som bestod av en enaktare, benämnd Bland tomtar och troll i bergakungens rike. Upptakten på underhållningen gick i den pågående arbetarskyddskampanjens tecken och uppväckte allmän munterhet.

Den mer eller mindre giftiga satiren i pjäsen gällde såväl chefer som övrig personal och mottogs med ett gott leende.

Att representera vid möte i Stockholm med cv-kommittéer valdes K.-E. Aberg.

Prisutdelningen av under året erövrade priser och KM-tecken förrättades av styresman Dahlin, som sin vana trogen gav högtidsstämning åt denna procedur. Varje pristagare applåderades livligt och allra sist utbringade styresman för dem ett fyrfaldigt leve, som blev en rungande hyllning för goda idrottsprestationer.

Styresman Dahlin höll därefter ett anförande.

— Det är med stort nöje, som jag ställt mig till förfogande som prisutdelare, yttrande Dahlin inledningsvis, varefter han med några få ord gav åhörarna en klar bild av sin egen positiva inställning till idrotten.

Han riktade ett tack till styrelsen och alla andra, som arbetat för IFFA, och ett speciellt tack till den avgående ordföranden för hans insatser. Som exempel därpå nämnde Dahlin cv-mästerskapen, där IFFA hävdade sig bra, och som han hoppades skulle få leva kvar och bli tradition.

— Jag hoppas, att IFFA går framåt och att ni får roligt med idrotten och jag hoppas, att den nya idrottsplatsen kommer fram, slutade styresman Dahlin och hans förhoppningar befestades med en livlig applåd.

Avgående ordföranden, Ragnar Strindler, tog därefter till orda och förklarade, att det är fel att säga att han lämnar IFFA, ty — förklarade han — jag kommer att följa den nya styrelsen, som jag lovat mitt stöd.

Han omnämnde att anslutningen till föreningen blivit mycket större, än han väntat, samtidigt som han poängterade, att styresman lämnat allt stöd, som varit möjligt. Till sist önskade han föreningen lycka till.

Ivar Pettersson framförde sitt och styrelsekamraternas "varma tack".

— Visst har du Strindler varit en bitvarg, sur, elak och vrång, men det är vad som behövs och jag är övertygad om att du kommer att följa oss i fortsättningen, avslutade Pettersson.

Erik Sjöberg avslutade med ett tack till styresman Dahlin för dennes medverkan och ett tack till den avgående ordföranden. Han uttalade en förhoppning om god vind i seglen för den nya styrelsen och överlämnade därmed klubban till föreningens nya ordförande K.-E. Aberg.

Wim.

Många troll, stora troll, små troll, jula troll, söta berg-troll var CFA-träffens paroll.

Programmet hälsades med hjärtliga applåder, samtidigt som de medverkande fick mottaga blommor för sina insatser. Vid kaffebordet klingade skratten och allsången och stämningen var hög.

Keep smiling! CFA-träffens paroll.

Slutligen trädde dansen till kl. var 12 då det var dags att avsluta den tredje CFA-träffen och nu få vi vänta ett helt år på nästa träff.

K. H.

En fullträff.

Gjutarens Kalle kommer spankulerande gatan fram med ett stort förband om huvudet och möter kamraten och spefågeln Efraim.

— Va' ä de me dej, Kalle? frågar Efraim. Har du stått på näsan i skrothögen?

— Nä då, svarar Kalle, men de va en myggfan som stack mej i pannan.

— Miggbett, grinar Efraim, inte tusan behöver man ha huvudet i paket för ett miggstick!

— Dumskalle! fräser Kalle, förstär du inte att bror min slo ihjäl myggan me ett veträ...

Säkerhets tjänsten

SÄKERHETSTJÄNSTEN

I detta nummer saxar vi en artikel ur "Kontakt med Krigsmakten", där specialisten på säkerhetstjänst major Per Lindgren för pennan. Artikeln klargör på ett tydligt sätt, att den spionerande sätter värde på detaljuppgifter, som vi i dagliga livet tycker är rätt betydelselösa. Men med tanke på att spioneri ofta förbereder sabotage kan även till synes oväsentliga saker vara värdefulla att känna till. Alltså major Lindgren.

SPIONEN FRÅGAR:

Hur är brandskyddet och bevakningen ordnad?

Det är nog många personer, som kanske tycker, att det ur säkerhetssynpunkt knappast kan innebära någon risk att lämna upplysningar om, hur bevakningstjänsten och brandskyddet är ordnat t. ex. vid en industri. Att även sådana till synes ovidkommande detaljer dock har intresse för dem som hyser planer på en sabotagehandling måste väl anses ganska självfallet. Ju mer den "anfallande" vet om anfallsmålet, desto lättare kan han förbereda sig och desto snabbare och säkrare kan kuppen genomföras.

Att de illegala organisationer, som har sabotageplaner i kikaren, även är på jakt efter sådana upplysningar, framgår av nedanstående frågeformulär, som skulle ifyllas av spionerna för att underlätta sabotörernas kommande anfall. Även om detta exempel är hämtat från utlandet, finns det dock tecken som tyder på, att liknande frågeformulär används i vårt land. Och även om så icke vore fallet, kan man dock icke komma ifrån, att upplysningar, som dessa formulär avser, dock är av betydelse för en sabotageorganisation.

Så länge vi har en femtekolonn mitt inne bland oss, är det därför nödvändigt, att även om femtekolonnarna inte direkt bär några frågeformulär på sig, dock omge dessa vardagliga företeelser med all den försiktighet och tystlåtenhet som är möjlig.

Låt frågeformuläret tala sitt eget språk:

Är särskild vakttjänst inrättad hos firman?

Om icke, hur bevakas då anläggningen?

Utföres bevakningen av något bevakningsbolag?

Hur stark är bevakningen?

Hur är bevakningstjänsten indelad?

Portarnas bevakning?

a) om dagen?

b) om natten?

Hur är vaktpersonalens politiska orientering?

a) i allmänhet?

b) organisatoriskt?

Finns medlemmar eller agenter från våra organisationer där?

Är vakt beväpnad? Uppgiv vad slags vapen, i fråga om skjutvapen om möjligt kaliber och modell.

Bärs vapen ständigt eller endast nattetid?

Huru många pistoler finns inalles?

Hur mycket ammunition finns?

Var befinner sig reservförråden av vapen och ammunition? (Ifyll skissen!)

Är säkerhetstjänstens manskap under avlösningstiden samlad som reserv?

Var? (Ifyll skissen!)

Har nattvakterna hundar med sig? Huru många?

(Ovanstående frågor bör utredas och ifyllas även om något bevakningsbolag sköter vakttjänsten).

Finns egen brandkår?

Hur många man?

a) om natten?

b) på dagen?

Hur är brandvaktens politiska orientering?

a) i allmänhet?

b) i organisatoriskt avseende?

Står brandkårspersonalen i kontakt med vaktpersonalen?

Existerar en gemensam ledning?

Vilka alarminrättningar finns i fabriken? (Brandskåp, ång- eller elektriska sirener. Deras placering utmärkes på skissen).

Finns direkt telefonförbindelse med polisen? Var är alarmställen placerade?

Hur långt bort ligger närmaste polisstation?

Hur har brandkår och vaktmanskap förhållit sig vid tidigare strejker?

Vad anser våra meningsfränder vara viktigt vid en aktion?

(Alla frågor böra besvaras så noggrant som möjligt. Största försiktighet bör iakttagas).

Denna förteckning över frågor av intresse för spioner och sabotörer är avsedd att tjäna icke endast som en vägledning angående de skyddsåtgärder, beträffande vilka man icke bör släppa ut upplysningar i onödan. Den kan också tjäna som "väckarklocka", om obehöriga personer skulle visa intresse för dessa eller liknande skyddsåtgärder t. ex. genom att ställa frågor om dem.

I så fall kan det finnas anledning att ta reda på vem den frågande är och även i övrigt handla enligt föreskrifterna i ASAB.

Per Lindgren.

Resa mot våren

Apelsinträdens blommor utsände en ljuv, aromatisk doft. Enstaka gula frukter lyste i de klotformade, mörkgröna trädskronorna i den lilla apelsinodlingen, som lämnade en smula skugga och svalka efter strövatet på de trånga gatorna i "gamla sta'n" i Sevilla. Trots att man inte hade kommit längre än till mars månad, var värmen pressande i Sydspanien, och siestan var efterlängtat. Ja, nu var det mars, och alltså började kanske solen nu tära på snötäcket hemma i Sverige. Ingenting är som våren i Sverige, den första dagen med sol och takdropp gör sinnet lätt; ja, hemåt alltså för att få uppleva den nordiska våren! Mandelträdet blommar därnere påminner en smula om dess nordliga släkting plommonträdet vita vårprakt; men palmernas hårda, glänsande blad visade, var man befann sig.

På Pyreneernas sydsluttningar kunde man iakttaga ett riktigt svenskt försommarlandskap med ängar i gult och blått och riktiga drivor av smultronblommor. När den delvis snöfyllda övre delen av passet till Frankrike avklarats och nordsluttningen övergick i slätten kring Carcassonne, den urgamla ringmursförsedda staden från romersk och västgotisk tid, fick man det intrycket, att sommaren där redan hade gjort sitt intåg. Värmen var välkommen efter kylan uppe i bergspasset, och några dagars vila i Frankrikes sydligaste, historiskt så intressanta del gav krafter för färden norrut. Vägen för här genom barrskogar och öde hed-

land mot vinstaden Bordeaux, det romerska Akvita- niens huvudstad Burdigala. Garonne rann strid och grumlig av allt smältvatten, och på de omgivande vin- fälten var redan vårarbetet i full gång. De späda bla- den på de yngsta vinstockarna lyste gulgröna i sol- skenet, och de äldre, som redan fått sin kopparsulfat- besprutning mot insekter, skiftade grönblått som en tavla av Gauguin. Platanalléerna utefter vägarna mot norr lämnade god skugga: kronornas blad var redan fullt utvecklade och stammarnas fläckiga, om en tiger- fäll påminnande teckning gav en bizarr bild åt om- givningen. Murgröna och vildvin gjorde sitt bästa att täcka ärren i de bretagnska städerna och byarna efter striderna 1944, och i norra Frankrike började lövverket i poppelridåerna, som inramade fälten, att lysa gröna. Det var våren, visst var det våren, som jag hela tiden hade sällskap med. På dikeskanterna förekom en och annan blomma i det nya gräset, och på städernas ute- kaféer satt en och annan gäst, barhuvud och njöt i sol- skenet.

Ostende, badorten vid belgiska kanalkusten sov ä- nu. Hotellen var tomma, och ett praktigt rum förvä- vades för en spottstyper — det var ju inte säsong. Hotellet, ett av de många längs den breda promenaden utefter havet, var ett av de få hus, som hade undgått bombskador från sista kriget. Havet lyste blågrönt, och en frisk bris rev upp en krabb sjö med vitfrasila toppar. Det kändes kyligt framemot aftonen; en pro- menad på den ödsliga strandgatan gav god aptit. Ett vänligt ljus från ett fönster lockade. Mycket riktigt; där fann jag, vad som passade mig — en liten fisk- restaurang, som under säsongen säkerligen var livligt besökt. Nu var jag emellertid ensam gäst, och ägaren själv satte fram en förträfflig måltid av vinkokt "platt- fisk" och underhöll mig med svårigheterna under kri- get: allierade spioner, som han hade gömt veckovis i källaren under golvet, tyska soldaters allmänna upp- trädande (han hatade tyskar) och annat i den vägen, som gärna blir samtalsämne mellan en utlänning och restaurangfolk.

Efter några dagar gick färden vidare genom Hol- land. De milsvida fälten kring Haarlem lyste i rött, vitt, gult och alla de färger. Det var en av Hollands stora exportartiklar, som här gav glans åt landskapet — tulpaner i enorma mängder. För övrigt var det, enligt vad jag erfor, ännu endast en liten del mycket tidiga tulpaner, som hade vågat sig upp i vårsolen.

Över de rätt trista hedarna och fälten i nordvästra Tyskland gick vägen upp mot den danska gränsen. Alldeles invid den, på den danska sidan, ligger en gam- mal gård, som bär namnet Sögårdhus. Den har inköpts av en restaurangägare från huvudstaden och moder- niserats på ett pietetsfullt sätt. De små vindsrummen är trivsamma och försedda med modern komfort, och i den forna storstuga serveras nu måltider (smörre- bröd, pölse, biksevad). Omgivningarna är vackra med vidsträckt bokskogar och rikligt med smärre sjöar; därav värdshusets namn. Jag anlade på eftermiddagen, och för att sträcka på benen ett tag gick jag på lång- promenad. Bokskogen bar ännu ej annat än fjolårs- blad, men marken var täckt av en matta med vårens alla blommor. Vitsippornas drivor och blåsipporna, som lyste mot en från alla håll, värlök och den späda grön- skan från hasselsnären i skogskanten, bjöd en beta- gande syn. Jag stod och njöt i fulla drag — det här var den nordiska våren. — Vad var det därframme? Något hade rört sig, och jag försökte urskilja, vad det var. Den blå skymningen gjorde det svårt att se, men plötsligt framträdde tydligt ett par rådjur, som stod lika stilla som jag själv. Jag försökte hålla andan för att inte skrämna de vackra djuren, men jag måtte ha rört mig: med några graciösa skutt var de försvunna.

Vid Öresund märktes det att våren började närma sig på allvar även där. Gräset hade en klar ton, och man kände en speciell doft i luften, en doft, som är förknippad med våren. Träden hade ännu inte fått blad, men länge skulle det inte dröja. Upp genom Sydsv- erige hade jag ett strålande väder, och tussilagons gula färgklickar i det vissna fjolårsgräset var ju tecknet — nu är vintern slut. Ju längre mot norr jag kom, ju

mindre prunkande färger i landskapet. Men vårens gula härold lyste dock allttjämt från dikesrenarna och i backarna söder om Arboga gladdde mig den lila tonen i björkarnas kronor: snart skulle de första ljusgröna löven titta fram. All snö var försvunnen, taken ånga- de i solskenet, och alla småfåglar lät höra sina vär- locktoner. På kvällen stod jag och såg upp mot Törn- berget; änderna kommo susande i oeffterhärmlig glid- flykt, kanade på vattnet i ån och nickade åt varandra som alla vårar. I trädet ovanför mig hördes några klara toner — var det möjligt? Jag tittade upp, och verkligen, den metallglänsande mörka fjäderdräkten var inte att ta miste på. Staren hade kommit.

(Forts. fr. sid 2)

margarinfabriken, men det tog slut vid storstrejken 1909. Då blev det tegelbruket på sommaren och ång- sågen på vintern. Vid tegelbruket arbetade jag sedan under 21 års tid.

— Du måste berätta litet om tegelbruksarbetet.

— Det var arbetsamt, men många gånger skojigt också. Vi började i maj med grävningen. Leran blan- dades i blandare och kärrades efter formningen till torkladorna. Väder och vind bestämde torktiden, som höll sig omkring tre veckor. Efter torkningen följde bränning i ugnarna. Teglet passerade runt genom ringugnens 16 kamrar och var efter 14 dagar färdig- bränt. Så höll vi på framemot jul, varpå det blev uppe- håll till maj igen.

Upptåg av olika slag hittade vi på då och då för att lätta upp det hårda jobbet. Jag minns en gång, när vi skojade med Skogaholms-Allan. Vi band fast en stor pingla på hans kärra och i pinglan hade vi stoppat upp en halmtuss. När Allan skakade i väg med kärran lossnade halmtussen så småningom och det blev ett förfärligt pinglande. Allan tittade åt alla håll och fattade inte, att det var hans kärra, som var försedd med pingla. I detsamma kom PO, chefen, gående förbi och tittade bistert på Allan. Denne stannade till och upptäckte pinglan. "Ja ingenjörn, det är inte jag, som har gjort'et, och jag ska plocka bort den, så fort jag hinner", stammade Allan fram och hetsade vidare. PO skrattade inte ofta, men då åkte mungiporna upp.

Efter arbetets slut var det så gott som regel, att gubbarna stannade kvar för att ta sej en sup. Oftast blev det både två och tre och någon tog väl fler. Med tiden kom jag också in i den trallen, men jag tycks inte ha tagit någon skada därav. Jag har nämligen aldrig varit hemma en dag på grund av sjukdom, om man borträknar olycksfall.

Ja, frisk ser han ut, Gottfrid, där han sitter och plirar med ögonen som om han skulle fundera på något rackartyg. Men så börjar han tala om sitt jobb som förrådsarbetare på CFA.

— Det var ett friskt jobb ute på "depån" och in- tressant också. Många olika besökare fick man lära känna. Visst var det kallt där ute i ladorna på vintern, men vi tinade ju upp frampå sommaren. Min träki- gaste upplevelse i jobbet var, när en barometer sak- nades i förrådet. Jag hade sänt ner en låda, som skulle innehålla en barometer, men lådan visade sig vara tom. Ja, då kände jag mig tom, jag också.

Så slutade CFA:s första pensionär sina kommenta- rer till ett arbetsfyllt och strävsamt liv.

Vi önskar honom många år av fortsatt trivsam till- varo tillsammans med makan Anna.

Old Jim.

(Fortsättning fr. sid 15)

— Det är ni, som är mässens drift, yttrade Balk- Johan, det är ni, som har ansvaret. Det är väl ingen, som går härifrån och tror att vi ska servera fläsk- kotlett varje dag, frågade Balk-Johan, varefter han gav ett löfte, att man skulle hålla ögonen på allt som medverkar till att ge en snabb servering och kan göra mässen till en trivsam plats för alla.

Så klämde sväng-gänget Norin, Saarinen, Lewin, Kling, Jäderlund och Lennart Ekström i med något jazzigt och alla njöt av den goda maten och trevliga musikunderhållningen.

Har Ni tänkt på ...

hur det brukar gå till när husets herre ska reparera något som gått sönder hemma? frågar en läsarinna i ett brev häromdagen. Hon vill berätta hur det går till, när hennes man ska visa sig praktisk och duktig, fortsätter hon och undrar om inte vi andra kvinnor känner igen situationen.

"Det var stopp i avloppet till tvättstället hemma hos oss, skriver hon. Det var stopp definitivt och otrevligt. Tvålrester och smuts bubblade upp och flöt i vatten som inte ville rinna undan. Varken vänliga ord eller het soda hjälpte. Avloppet ville inte längre.

Min man är en praktisk person. Det måste jag säga till hans heder, innan jag fortsätter. Det är bara det att han behöver publik och handräckning för att visa sig duktig.

Nu kom han alltså hem från jobbet och förklarade genast när han såg vad som var på färde att 'det här ska jag klara'!

Ge mig en ståltråd, ropade han till mig som stod mitt uppe i middagsdisken.

Jag torkade genast händerna, lämnade disken och ilade till med en ståltråd. Han såg grubblande ut och grävde med ståltråden. Jag återvände till disken.

— Margit, kom det snart nog. Ta och kavla upp ärmarna på min skjorta. Jag är våt om händerna.

Jag var själv våt om händerna men torkade av mig och hjälpte honom. Återvände sen till disken men hade knappt doppat händerna i diskvattnet förrän...

— Ma-argit, skiftnyckeln. Ta hit skiftnyckeln.

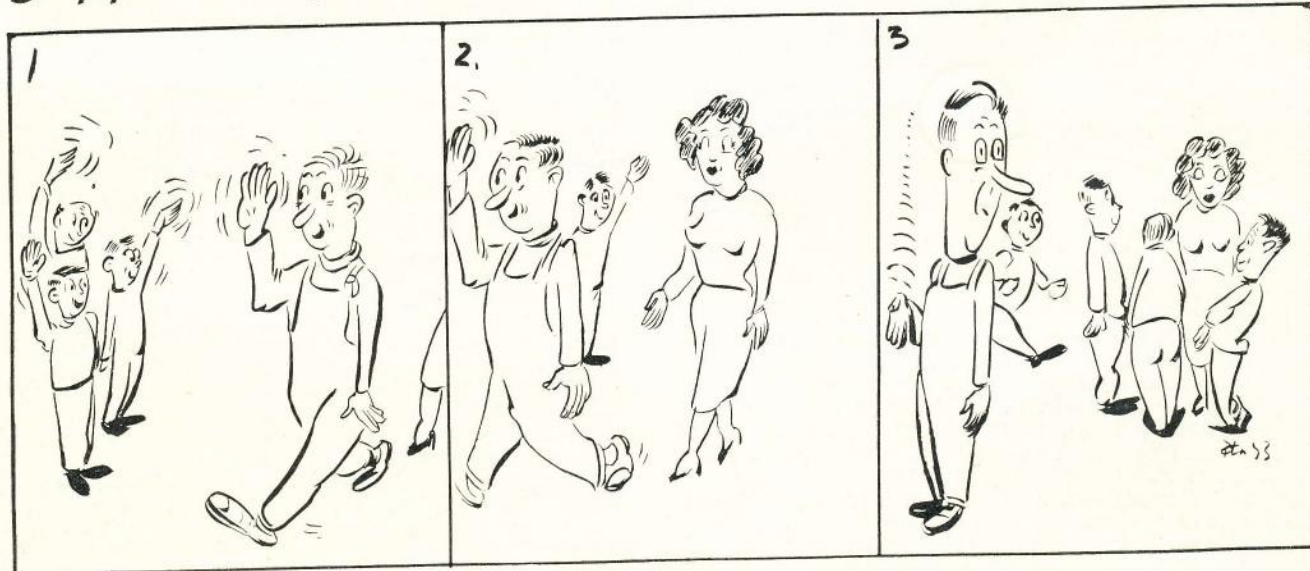
Åter torkade jag av händerna och skyndade så efter skiftnyckeln. Tillbaka till disken. Två minuter gick under tystnad.

— Margit, ta hit en hink. Jag ska tömma avloppet.

Jag skyndade mig naturligtvis. Hinken anbragtes. Men sen stod jag kvar. Kände på mig att det skulle bli mer. Och det blev det. Hett vatten med soda i! En trasa! Tidningspapper! osv. Jag ilade som en skottspole. Diskvattnet kallnade och disken torkade.

Till slut var allt färdigt. Avloppet var rensat. Det bubblade inte längre, det rann. Min man sträckte stolt på sig och torkade händerna.

Jeppe i berget

BERGTROLLET

Personaltidning för CVA och CFA, Arboga

Redaktör

John Eklöf, avd. 270 P, tel. 190

Redaktionskommitté:

Inger Nordlund, Hugo Dahlström, Ebbe Larsson,
John Steen, Karl-Axel Jansson, Tore Ekman,
K. O. Sundvall och Gunnar Fried

BERGTROLLET

utkommer nästa gång som jubileumsnummer.
Bidrag skall vara red. tillhanda senast 1 juni.

—//—

OMSLAGSBILDEN:

Maj-Britt Östman vill förtrolla Fred Hagström.

Sällan svaret skyldig.

En 4-årig yngling spelade bandy på köksgolvet. Frun, som bodde i lägenheten under, kom upp och beklagade sig över oljudet och yttrade sig:

— Du får inte väsnas så där!

— Ja tänkte i alla fall sluta för ja ska bajsa nu, blev svaret.

Från front 280

Vid ett mastmontage hände sig följande:

Rask hängde i masten så där ungefär 20—30 meter ovan Moder Jord. Av någon anledning lossnade ur hans verktygsbälte en hammare av större format. Ottosson befann sig på Moder Jord mitt inunder. Hammaren susade tätt förbi honom. Ottosson tittade upp och yttrade lugnt:

— Det där ger du allt f—n i!

— Tur för dig att du är gift med en praktisk karl!

Ja, visst är det tur för mig. Det sa jag honom också medan jag torkade upp på golvet kring tvättstället, bar ut skurhinken, la tillbaka skriftnyckeln i verktygs-lådan osv.

Men ibland grips man av en mycket kättersk tanke. Nästa gång jag bakar ska jag göra så här.

— Erik, ta ner mjölpåsen från skafferiet. Spring och köp litet jäst. Kom hit och kavla upp ärmarna på mig, jag är mjölig om händerna osv. osv.

Så långt brevskriverskan. Nå, känner ni igen situationen. Jag gör det i alla fall — för min man är också praktisk.

FIB 1950

Maj-Britt Bz.